

Sectoren kwetsbaar voor nasleep Iran-oorlog

Sector Research | Mario Bersem, David Bolscher, Adrian Collien, Jelmer Schreurs, Ward van der Stee, Albert Jan Swart, Roza Wegkamp, Gerarda Westerhuis | Sectorprognoses | 19 juni 2026

Hoewel Iran en de Verenigde Staten een belangrijke stap richting vrede lijken te zetten, blijft de nasleep van de oorlog een risico voor sectoren in de Nederlandse economie. Naar verwachting kan het maanden duren voor de olie- en gasector in het Midden-Oosten weer redelijk functioneert. Ook is er onzekerheid over het akkoord en de wapenstilstand zelf. Ondernemingen blijven daardoor ook de komende maanden kwetsbaar voor hogere energie- en transportkosten, materiaalschaarste, hogere rentes, druk op consumentenbestedingen, en vooral vanaf 2027 opnieuw stijgende loonkosten. Met name de sectoren industrie, transport, bouw en de vrijetijdssector lopen extra risico's.

Het Nederlandse bedrijfsleven, nog nauwelijks bijgekomen van de hoogste inflatiegolf in een halve eeuw tijd, ziet een nieuwe inflatiegolf opdoemen. Dit keer is het niet de Russische invasie in Oekraïne die een energiecrisis ontketent, maar de maandenlange sluiting van de Straat van Hormuz die heeft geleid tot hogere prijzen voor olie en gas, olieproducten en materiaalschaarste.

In het nieuwe basisscenario heeft ABN AMRO de prognose wat betreft de economische groei [neerwaarts bijgesteld](#). De sluiting van de Straat van Hormuz heeft de afgelopen maanden al geleid tot een fors hogere inflatie. Ondanks het akkoord dat Iran en de Verenigde Staten (VS) op 14 juni hebben gesloten, zijn de risico's voor Nederlandse ondernemingen nog niet verdwenen. Rederijen en verzekeraars zullen willen nagaan of de Straat van Hormuz echt weer veilig is, bijvoorbeeld met het oog op mogelijk nog onschadelijk te maken zeemijnen, voordat de scheepvaart weer goed op gang kan komen. Bovendien is tijdens de maandenlange beschietingen energie-infrastructuur beschadigd geraakt, zoals olievelden en gasterminals, waarvan de reparatie maanden tot jaren kan duren. Dat zou kunnen leiden tot een langduriger ontregeling van energiemarkten, zelfs als de Straat van Hormuz weer bevaarbaar zou zijn. Als het aanbod van olie en gas weer goed op gang komt, moeten de voorraden waarop de afgelopen maanden flink is ingeteerd weer worden aangevuld, waardoor olie- en gasprijzen tot 2027 relatief hoog kunnen blijven.

De sluiting van de Straat van Hormuz heeft in verscheidene toeleveringsketens al geleid tot de hoogste inflatie in jaren. De inkoop- en afzetprijzen in de industrie zijn sinds de oorlog met Iran gestegen, net als de prijzen van diesel, kerosine en in mindere mate LNG. Dat veroorzaakt hogere transport- en productiekosten, bijvoorbeeld in de industrie, transportsector, bouw en reisbranche.

Zorgwekkender lijken de mogelijke tweede-ronde-effecten. Zo zou door de gestegen prijzen de vraag naar bijvoorbeeld industriële producten, bouwprojecten en transport onder druk kunnen komen. Door dalende koopkracht en onzekerheid over de economische vooruitzichten zouden consumenten de hand op de knip kunnen houden, wat vooral de sectoren Retail en Leisure zou raken.

Het is goed nieuws dat Iran en de VS een akkoord hebben bereikt over een verlenging van de voorlopige wapenstilstand en een spoedige heropening van de Straat van Hormuz. Het risico op een langdurige oorlog en voortdurende sluiting van de Straat van Hormuz lijkt daarmee geslonken, maar is nog niet geheel verdwenen. Het is nog steeds mogelijk dat de wapenstilstand wordt geschonden, of dat Iran en de VS uiteindelijk geen overeenstemming bereiken over een vredesakkoord, waardoor de voorlopige wapenstilstand na zestig dagen zou kunnen aflopen. Mogelijk zouden nieuwe beschietingen dan nog meer

schade kunnen toebrengen aan energie-infrastructuur, zoals olie- en gasvelden, pijpleidingen, terminals en raffinaderijen.

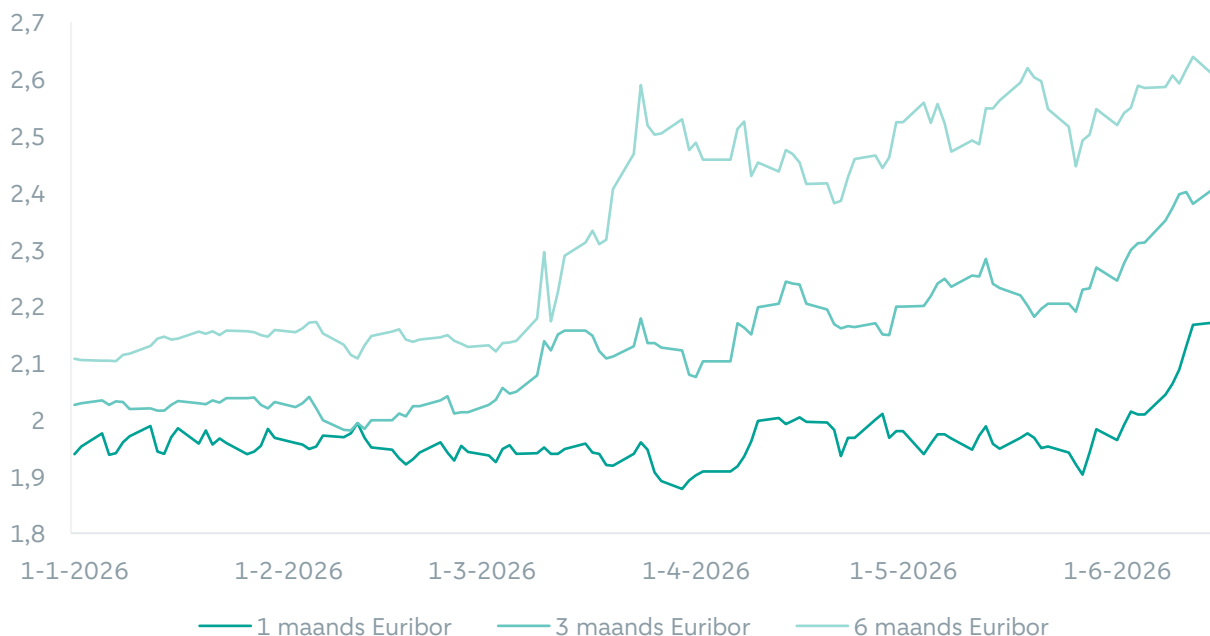
Een dergelijk negatief scenario zou snel kunnen worden ingeprijsd door financiële markten. Zo zouden op de kapitaalmarkt de prijzen van langlopende staatsobligaties kunnen dalen, waardoor het effectieve rendement op staatsobligaties, en daarmee de lange rente, zou stijgen. Deze stijgende lange rentes zouden de financiering van bijvoorbeeld kapitaalgoederen zoals machines, (vracht)auto's en vliegtuigen beduidend duurder kunnen maken, met een mogelijk lagere vraag naar deze producten tot gevolg.

Lange rentes spelen ook een rol bij bijvoorbeeld de vaststelling van hypotheekrentetarieven. Een flinke stijging van de lange rente kan daardoor de vraag naar nog te starten bouwprojecten onder druk zetten, net als de waardering van vaste activa zoals vastgoed en aandelen. Dergelijke tweede-ronde-effecten deden zich voor na de Russische invasie in Oekraïne in 2022. De lange rente steeg toen in korte tijd van minder dan 0 procent naar ruim 3 procent. Voor aanvang van de oorlog met Iran dit jaar lagen de lange rentetarieven al hoger dan begin 2022. De Nederlandse tienjaarsrente ligt op het moment van schrijven ongeveer 0,35 procentpunt hoger dan voor de oorlog met Iran eind februari.

Ook de korte rente is relevant. Het Euribor-rentetarief voor een periode van 6 maanden ligt momenteel ongeveer een half procentpunt hoger dan voor de oorlog met Iran. De oorlog noopte de Europese Centrale Bank (ECB) op donderdag 11 juni al tot een verhoging van de beleidsrente van 2 naar 2,25 procent. Naar verwachting blijft het daar niet bij en verhoogt de ECB in de komende kwartalen verder naar 2,75 procent (zie kader *Spanningen in Iran werpen hun schaduw vooruit*). De korte rente speelt vooral een rol bij de financiering van kortlopende activa, zoals voorraden en debiteuren. Momenteel leidt de combinatie van stijgende grondstofprijzen en de wat hogere korte rente er al toe dat de financieringskosten voor werkkapitaal toenemen, bijvoorbeeld in de industrie en bij groothandels.

Korte rentes gestegen sinds oorlog met Iran

Rentestanden in procenten

Bron: LSEG

Lange rente licht gestegen sinds oorlog met Iran

Het effectieve rendement op Nederlandse staatsobligaties met een resterende looptijd van tien jaar (in procenten)

Bron: LSEG

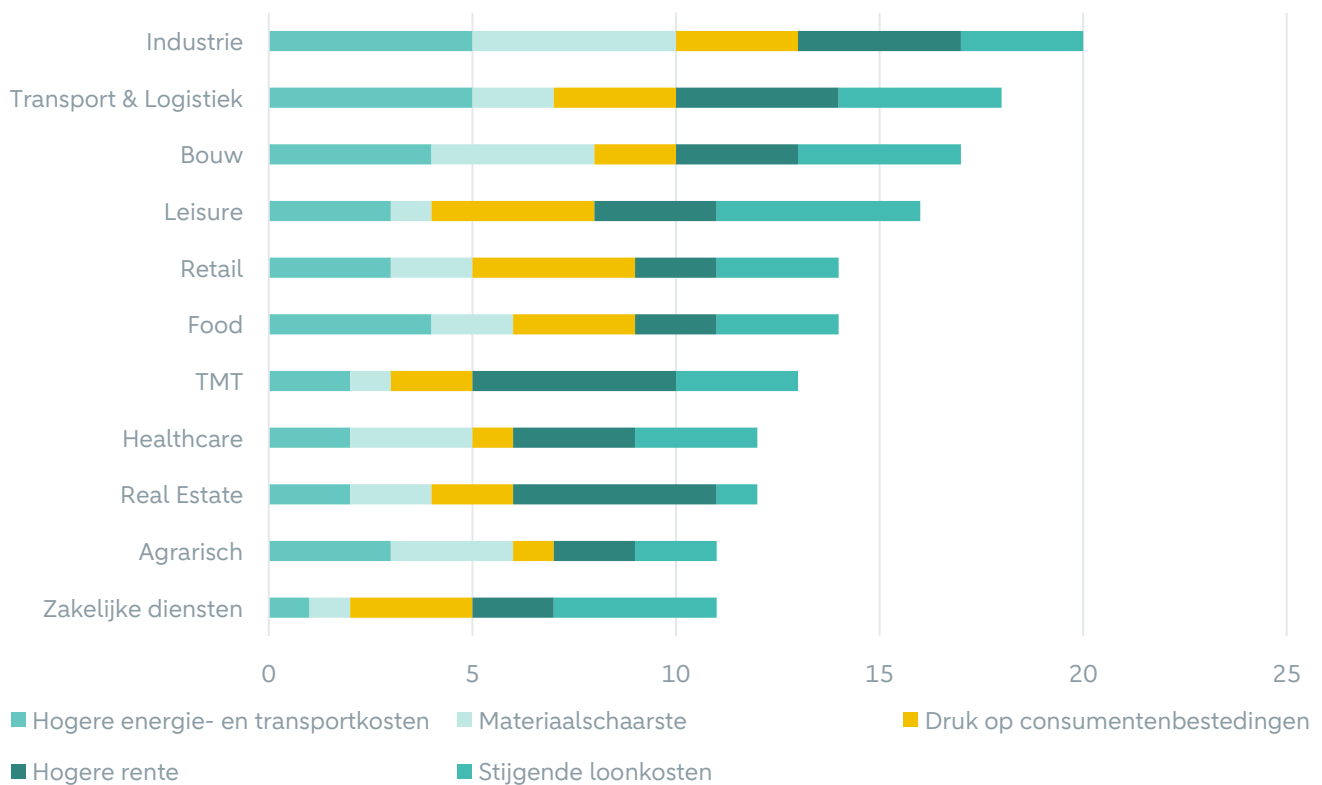
Vijf belangrijke risicofactoren per sector

Mede op basis van cijfers van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) kan een inschatting worden gemaakt van mogelijke bedrijfseconomische gevolgen in verschillende sectoren aan de hand van de volgende vijf risico's: hogere energie- en transportkosten, materiaalschaarste, druk op consumentenbestedingen, hogere rentes en stijgende loonkosten.

Sectoren worden in verschillende mate door deze factoren geraakt. Zo zijn vooral de industrie en de transportsector energie-intensief, terwijl voor andere sectoren bijvoorbeeld loonkosten van groter belang zijn, zoals in de sectoren Leisure, zakelijke dienstverlening en zorg.

Niet alleen de industrie en de transportsector zijn gevoelig voor energiekosten. Ook in de sector Food wordt relatief veel energie verbruikt, net als door sommige ondernemingen in de Leisure-sector, zoals sauna's en zwembaden. Voor de bouwsector is de dieselprijs van belang, zowel voor het wegtransport van bouwmaterialen en het personenvervoer van bouwvakkers als voor de aandrijving van bouw materieel, voor zover nog niet elektrisch aangedreven. Transportbedrijven rekenen de hogere dieselprijs vaak door aan opdrachtgevers, bijvoorbeeld in de Retail. In de zorg is discussie ontstaan over de brandstofkosten van bijvoorbeeld thuiszorgmedewerkers, die hopen op een hogere kilometervergoeding.

Industrie, transport, bouw en Leisure meest kwetsbaar voor nasleep Iran-oorlog

Schatting ABN AMRO kwetsbaarheid sectoren voor verschillende economische schokken (Schaal van 0-5 per schok: 0 = sector niet kwetsbaar, 5 = sector zeer kwetsbaar)

Sinds de energiecrisis in 2022 als gevolg van de Russische invasie in Oekraïne letten de meeste ondernemingen veel beter op energiekosten. In de meeste sectoren is het energieverbruik sindsdien al behoorlijk afgenomen. Toch is nog niet al het laaghangende fruit geplukt en is fossiele energie nog steeds belangrijk in het totale energieverbruik. Veel ondernemingen kunnen hun processen nog elektrificeren en daardoor minder afhankelijk worden van fossiele energie. Zo is de batterijtechnologie in hoog tempo verbeterd, waardoor elektrische voertuigen grotere afstanden kunnen afleggen zonder te laden. Ook zijn batterijopslagsystemen beduidend goedkoper geworden, waardoor bijvoorbeeld ondernemingen in de industrie, bouw en transportsector deze steeds vaker inzetten om netcongestie geen obstakel te laten zijn bij verdere elektrificatie.

Gezien de snelle technologische ontwikkelingen en dalende kosten van batterijen en zonnepanelen loont het dus om mogelijke verduurzamingsmaatregelen opnieuw tegen het licht te houden. Zo kunnen ondernemingen mogelijk voorkomen dat zij te gevoelig blijven voor een verdere stijging van energiekosten. De gasprijs is vooralsnog beperkt gestegen, zeker in vergelijking met de extreme prijsstijging in 2022, maar zou ondanks een heropening van de Straat van Hormuz in het najaar verder kunnen stijgen als Europa en Oost-Azië extra gas inkopen om voorraad op te bouwen voor de winter.

Ondernemingen in de sectoren industrie en bouw besteden gemiddeld genomen een relatief groot deel van hun omzet aan de inkoop van grondstoffen en materialen, waardoor zij kwetsbaar zijn voor schaarste aan materialen zoals kunststoffen en aluminium.

Minder ruimte in portemonnee voor luxe en duurzame goederen

Druk op consumentenbestedingen kan in eerste instantie de sectoren Leisure en Retail raken, met name luxediens en luxe goederen, zoals chique restaurants en verfijnde gebruiksartikelen, en duurzame

consumptiegoederen zoals fietsen, auto's en meubels. Veel andere sectoren kunnen indirect worden geraakt doordat zij aan de Retail en Leisure leveren, zoals de sectoren industrie, transport, voedingsmiddelenindustrie, de advertentiemarkt (onderdeel van de Technologie, Media en Telecom) en de uitzendbranche (onderdeel van de zakelijke dienstverlening).

Een snel stijgende rente kan leiden tot hogere financieringskosten en daardoor lagere waarderingen van activa. De techsector en de vastgoedsector zijn vooral gevoelig voor een stijging van de lange rente. Ook de bouwsector kan hierdoor geraakt worden, omdat een hogere lange rente de verkoop van nieuwbouwprojecten kan drukken. Dit effect is waarschijnlijk echter beperkt aangezien de pijplijn met bouwprojecten goed gevuld is. Een stijging van de korte rente raakt vooral ondernemingen met een flinke werkkapitaalbehoefte, zoals in de industrie, in de transportsector en groothandels.

In sommige sectoren sterke stijging loonkosten

Naar verwachting leidt de combinatie van de krappe arbeidsmarkt met de hogere inflatie tot hogere looneisen. Dit kan met name arbeidsintensieve sectoren raken, zoals de zorg, de beveiligingsbranche, de schoonmaakbranche, uitzendbranche, onderwijs, vrijetijdsbranche en de transportsector. Vooral voor de zogeheten 'krapteberoepen', beroepen die te kampen hebben met grote schaarste aan werknemers, kunnen de loonkosten behoorlijk stijgen, zoals voor bouwvakkers, monteurs en verplegers (zie onderstaande tabel).

Hoe snel hogere looneisen doorwerken in de loonkosten, hangt ook af van de looptijd van cao's. Zo zijn in de industrie de meeste cao's recent verlengd tot en met 2027, waardoor de meeste ondernemingen in deze sector zich pas vanaf 2028 mogelijk met een hernieuwde stijging van looneisen geconfronteerd zien. In de zorg lopen sommige cao's al op kortere termijn af. Zo lopen de cao's voor de Geestelijke gezondheidszorg (ggz) en de Verpleeg-, Verzorgingshuizen en Thuiszorg (VVT), gezamenlijk goed voor ongeveer 600.000 werkenden, deze zomer af. In deze branches bedragen de personeelskosten ongeveer 70 procent van de omzet. Het compenseren van medewerkers voor inflatie leidt daardoor tot flink hogere kosten voor zorgaanbieders. De cao voor het beroepsgoederenvervoer, waar bijvoorbeeld vrachtwagenchauffeurs onder vallen, moet eind 2026 worden verlengd.

Top 10 krapteberoepen

De spanningsindicator wordt berekend door het geschatte aantal openstaande vacatures te delen door het aantal personen in de beroepsgroep dat korter dan zes maanden een WW-uitkering ontvangt.

	Beroepsgroep	Spanning
1	Gespecialiseerde verpleegkundigen	16,00
2	Overheidsbestuurders	16,00
3	Elektrotechnisch ingenieurs	13,99
4	Loodgieters en pijpfitters	12,39
5	Leerkrachten basisonderwijs	11,83
6	Productieleiders industrie en bouw	11,28
7	Juristen	10,05
8	Laboranten	9,80
9	Machinemonteurs	9,19
10	Bouwarbeiders afbouw	9,08

Bron: UWV [Dashboard Spanningsindicator](#) geraadpleegd op 12 juni 2026

Spanningen in Iran werpen hun schaduw vooruit

Aggie van Huisseling, Macro-econoom Economisch Bureau, aggie.van.huisseling@nl.abnamro.com

Jan-Paul van de Kerke, Macro-econoom Economisch Bureau,

jan-paul.van.de.kerke@nl.abnamro.com

Het conflict in het Midden-Oosten werkt steeds duidelijker door in de Nederlandse economie. Door fors hogere energieprijzen en aanhoudende onzekerheid over een mogelijk staakt-het-vuren en heropening van de Straat van Hormuz blijven de vooruitzichten fragiel. In ons eerdere basisscenario gingen we er nog van uit dat de grootste verstoringen in wereldwijde energieaanvoer tot eind mei zouden aanhouden, maar inmiddels rekenen we op een langere periode van verstoring tot in het derde kwartaal (zie [hier](#)).

Ook als de Straat van Hormuz weer opengaat, zoals het er nu naar uit ziet, kost het tijd voordat energieproductie en logistieke ketens volledig zijn hersteld. Daardoor blijven energieprijzen naar verwachting ook de komende kwartalen hoog. Tegen deze achtergrond hebben wij onze olieprijsramingen opwaarts bijgesteld, met een gemiddelde olieprijs (Brent) van 110 dollar per vat in het tweede kwartaal en een gemiddelde prijs van rond 100 dollar per vat in 2026. Samen met een [zwakkere start van het jaar](#) dan eerder verwacht, leidt dit tot een neerwaartse bijstelling van onze groeiraming. We gaan nu uit van een bbp-groei van 0,9 procent in 2026 en 1,1 procent in 2027.

De hogere energiekosten werken inmiddels door in de afzetprijzen van de industrie. Dat is een vroeg signaal dat de prijsdruk zich via energie breder begint te verspreiden. Door de herijking van onze energieprijzramingen en beleidsfactoren, zoals het aflopen van de verlaagde brandstofaccijns in 2027, hebben we ook onze inflatieramingen naar boven bijgesteld. We ramen de inflatie nu op 3,1 procent in 2026 en 2,7 procent in 2027. Deze nieuwe energieprijsschok komt op een ongunstig moment voor Nederland, dat de vorige inflatieschok nog maar net achter zich heeft gelaten. Hierom is het risico op tweede-ronde-effecten via lonen en prijzen relatief groot, groter bovendien dan in veel landen om ons heen waar de inflatie al meer onder controle was.

De hogere inflatie raakt de consumentenbestedingen direct. Nederlandse consumenten zijn pessimistisch en terughoudend om geld uit te geven; per inwoner daalde de consumptie licht in het eerste kwartaal en in een nieuw scenario heeft het [Centraal Planbureau \(CPB\)](#) de koopkrachtramingen naar beneden bijgesteld. Hoewel factoren zoals loongroei, pensioenindexatie en de lage werkloosheid steun bieden, blijft voorzichtigheid bij de consument de boventoon voeren. De hogere inflatie leidt bovendien tot een reactie van de Europese Centrale Bank (ECB). De ECB zal in de komende kwartalen de beleidsrente naar verwachting tot 2,75 procent verhogen, waardoor de eerdere daling van hypotheek- en bedrijfsrentes stopt. Daarmee blijven financieringskosten langer hoger, wat de economische groei verder kan afremmen.

Per saldo blijft het beeld dat de Nederlandse economie veerkracht toont, maar tegelijkertijd de gevolgen voelt van aanhoudend hoge energieprijzen, onzekerheid en verslechterend sentiment. De ontwikkelingen in het Midden-Oosten en de Straat van Hormuz blijven daarmee van invloed op inflatie, rente en groei.

Voor meer achtergrond, zie onze recente [Nederlandse economie in zicht](#).

Sectorprognoses

Door de hogere inflatie groeit de Nederlandse economie trager dan eerder verwacht (zie kader: 'Spanningen in Iran werpen hun schaduw vooruit'). Op sectorniveau verwacht ABN AMRO de volgende volumegroei:

Volumeprognoses (% j-o-j)	2025	2026	2027
Agri	1,0	-3,0	-1,5
Bouw	1,5	1,5	1,5
Food	3,0	0,0	0,0
Healthcare	2,9	2,5	1,5
Industrie	-1,7	2,5	3,0
Leisure	3,3	-1,0	2,0
Retail	1,0	0,5	1,0
TMT	2,0	3,0	4,0
Transport & Logistiek	0,5	1,5	1,5
Zakelijke dienstverlening	1,5	1,0	1,0
Vastgoed*	2,6	1,5	1,5

* Prognose Vastgoed betreft schatting gewogen gemiddelde waardeinstijging

Naar verwachting krijgen vooral de sectoren Food, Leisure en Retail last van druk op consumentenbestedingen. Het risico bestaat dat consumenten de hand op de knip houden door de hogere energieprijzen en onzekere economische omstandigheden. Hierom zijn voor deze sectoren de prognoses neerwaarts bijgesteld.

Voor veel andere sectoren heeft ABN AMRO de prognoses neerwaarts bijgesteld vanwege de tragere economische groei, zoals voor de sectoren transport en zakelijke dienstverlening. De sector industrie zal naar verwachting nog steeds vrij sterk groeien, onder andere dankzij de sterke groei van investeringen in datacenters voor AI-toepassingen, waarvan de Nederlandse industrie via toelevering aan de mondiale halfgeleiderindustrie profiteert. Desondanks is ook voor de industrie de prognose wat verlaagd.

De prognose voor de bouwsector is vooral verlaagd doordat de bouw stuit op groeiende capaciteitsbeperkingen zoals netcongestie, waardoor projecten worden vertraagd of uitgesteld. Ook de hogere materialenprijzen en lonen dempen de groeiverwachtingen omdat deze bouwprojecten duurder maken. De agrarische sector krimpt vooral door sanering van de veehouderij als gevolg van eerder ingezet beleid. In de akkerbouw kunnen de oogsten wat lager uitvallen, mede als gevolg van het reduceren van het gebruik van (kunst)mest en gewasbeschermingsmiddelen.

Lees verder over de volgende sectoren:

[Agrarisch](#)

[Bouw](#)

[Food](#)

[Healthcare](#)

[Industrie](#)

[Leisure](#)

[Retail](#)

[Technologie, Media en Telecom](#)

[Transport & Logistiek](#)

[Vastgoed](#)

[Zakelijke Dienstverlening](#)

Agrarisch

Jelmer Schreurs, Sectoreconoom Agri & Food, jelmer.schreurs@nl.abnamro.com

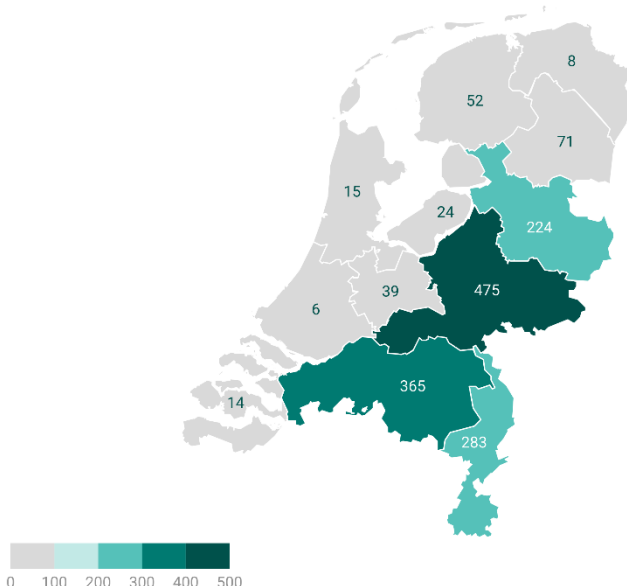
Agrarische productie daalt in 2026 door overheidsingrijpen

Ondanks de krimp van de veestapel namen de volumes in de landbouw in 2025 met 1 procent toe, zoals blijkt uit cijfers van het CBS. De grotere volumes in de landbouw in 2025 zijn te verklaren door zeer hoge gewasopbrengsten in de akkerbouw en glastuinbouw als gevolg van gunstig weer. Maar ook de melkveehouderij wist dankzij de goede kwaliteit van ruwvoer de melkproductie te verhogen. Voor 2026 en 2027 gaat ABN AMRO uit van een volumedaling van in de land- en tuinbouw in Nederland van respectievelijk 3 procent en 1,5 procent als gevolg van opkoopmaatregelen van de overheid.

De krimp van de veestapel is al ingezet en kan dit jaar verder versnellen doordat veehouders worden uitgekocht door de overheid. De reden voor het stimuleren van vrijwillige bedrijfsbeëindiging is de noodzaak om de stikstofuitstoot in de veehouderij te verminderen. In totaal hadden 1.576 veehouderijen een aanvraag ingediend voor de daartoe geopende Landelijke beëindigingsregeling veehouderijlocaties (Lbv(+)), waarvan er 1.435 zijn toegekend. Niet alle aanvragen leiden tot een daadwerkelijke beëindiging; veehouders kunnen na toekenning alsnog besluiten om geen gebruik te maken van de regeling. Voorsnog heeft 65 procent van de inschrijvers er daadwerkelijk gebruik van gemaakt. In sectoren waar het economisch zeer goed gaat, zoals pluimvee en in mindere mate de kalverhouderij, ligt dit percentage lager. Dat is in lijn met onze raming uit 2025 over de omvang van de veestapel, waarin we uitgaan van een krimp van [12 tot 15 procent richting 2030](#). De krimp is het sterkst over de jaren 2025 en 2026, doordat veehouderijen binnen een jaar na acceptatie van de subsidie de activiteiten staken, met een krimpende veestapel tot gevolg.

In totaal 1576 aanvragen voor de Lbv(+)

Aantal aanvragen per provincie

Bron: RVO

In aanvulling op de Lbv(+) heeft de overheid voor de melkveehouderij een nieuwe regeling opengesteld, de Subsidieregeling extensivering melkveehouderij (Sem). Daarmee kunnen fosfaatrechten, die nodig zijn om melkvee te houden, uit de markt worden genomen. Bij volledig gebruik van het budget kan 4 procent van de melkveestapel worden opgekocht. ABN AMRO verwacht niet dat deze nieuwe regeling volledig benut zal

---

worden. Daarvoor is de vergoeding waarschijnlijk niet aantrekkelijk genoeg. Anderzijds kunnen de huidige lage melkprijs en de hoge kosten voor de afzet van mest het enthousiasme voor de regeling doen toenemen. Wij gaan ervan uit dat het effect van de SEM pas in 2027 zichtbaar wordt in een afname van de productie van rauwe melk.

Tot slot heeft de overheid een consultatie lopen voor een opvolger van de Lbv(+), de zogeheten Vrijwillige beëindigingsregeling veehouderijlocatie (Vbr). Wij verwachten dat de gevolgen van deze nieuwe opkoopregeling pas na 2027 zichtbaar worden in de volumecijfers.

De [hoge energieprijzen](#) hebben een relatief beperkt drukkend effect op de volumes in de land- en tuinbouw. Glastuinbouwbedrijven hebben zich door professioneel energiemanagement, een mix aan energiecontracten en verduurzaming, goed ingedekt tegen volatiele energiemarkten. De visserij daarentegen heeft minder mogelijkheden om zich tegen hoge brandstofprijzen te bewapenen. De visvangst zal daarom als gevolg van de hoge energieprijzen fors dalen, bijvoorbeeld doordat boomkorvissers vaker aan wal blijven. Gezien de beperkte omvang van de vissector zien we dit effect niet terug in de totale volumecijfers van de land- en tuinbouw.

Volumes in de akker- en tuinbouw kunnen sterk schommelen door weersinvloeden. Door uitbreiding van het areaal en gunstig weer leverde de aardappelteelt in het oogstjaar 2025/2026 de hoogste opbrengst op in de afgelopen 25 jaar en die van de suikerbieten het hoogste in de afgelopen 8 jaar. Volumes in het oogstjaar 2026/2027 zullen naar verwachting normaliseren en dus lager uitvallen, mede als gevolg van strengere stikstofnormen en het reduceren van het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen.

Het aantal hectares in de akker- en tuinbouw blijft in 2026 en 2027 naar verwachting vrij constant, al gaan we wel uit van sterke verschuivingen binnen het teeltplan. In de akkerbouw worden vanwege slechte prijsvorming minder aardappels en suikerbieten geteeld ten opzichte van 2025. De teelt van deze gewassen wordt vervangen door die van bijvoorbeeld uien en peen, of de grond wordt ingezet als braakliggend grasland (groene braak) waarvoor Europese subsidie kan worden ontvangen. In de sierteelt zien we een verschuiving van bloemen naar vaste planten.

Bouw

Adrian Collien, Sectoreconoom Bouw en Vastgoed, adrian.collien@nl.abnamro.com

Gematigde groei bouw, kostenstijgingen sijpelen door

De geopolitieke onrust zal voorlopig door blijven werken in de bouwsector. Energie- en transportkosten kunnen hoger blijven en tot vertragingen en uitstel van projecten leiden. Mede vanwege de krappe arbeidsmarkt dreigen ook de loonkosten te stijgen, al blijven de huidige cao's voorlopig nog van kracht.

De bouw liet in 2025 duidelijk herstel zien, wat mede ondersteund werd door de relatief sterke Nederlandse economie en de hoge vraag naar woning- en infrabouw. Hier profiteerden niet alleen de bouwers zelf van, maar ook ketenpartijen die een bijdrage leveren aan de realisatie van bouwprojecten. Architecten en ingenieurs realiseerden groei, terwijl de krimp in de installatiebranche, bouwmaterialenindustrie en -groothandel afnam. Tegelijkertijd kwam de sector, na eerdere prijsstijgingen als gevolg van de oorlog in Oekraïne, in rustiger vaarwater dankzij stabiliserende materiaalkosten en afvlakkende loonstijgingen.

De groei blijft de komende jaren naar verwachting echter gematigd, met circa 1,5 procent in zowel 2026 als 2027, ondanks volle orderportefeuilles en een goed gevulde vergunningspijplijn. De sector stuit op

---

capaciteitsbeperkingen, zoals netcongestie, structurele personeelstekorten en concurrerende ruimteclaims voor uiteenlopende doeleinden, zoals wonen, defensie en energie. Hierdoor blijft een deel van de bouwopgave liggen en blijft de productie achter bij de sterke vraag naar nieuwbouw en onderhoud.

Daarnaast ondervinden bouwondernemers directe gevolgen van het conflict in het Midden-Oosten. Ook als de straat van Hormuz weer langdurig opengaat, blijven deze doorwerken in de sector. Hogere energie- en transportkosten, mede door schaarste aan kritische bouwmaterialen, leiden tot vertragingen en uitstel van projecten. Stijgende loonkosten zullen de sector eveneens raken, zij het pas vanaf de tweede helft van 2027. Hogere rentes raken de sector slechts beperkt, doordat het merendeel van de woningbouwprojecten – een groot en relatief rentegevoelig segment binnen de bouw – al is opgestart. Mochten consumentenbestedingen later dit jaar dalen, raakt dit maar een deel van de ondernemers in de sector – zoals aannemers in de woningniewbouw en -renovatie, alsmede architectenbureaus – aangezien deze groep sterker afhankelijk is van het gedrag van consumenten.

Gestegen energiekosten kunnen bouw raken

Door de gestegen prijzen van geraffineerde aardolieproducten worden de gevolgen van de oorlog rond Iran voor de bouwsector vooral voelbaar via hogere transportkosten en oplopende materiaalprijzen. Logistieke bewegingen van en naar de bouwplaats zijn energie-intensief vanwege de grote hoeveelheden benodigd materiaal. Deze bewegingen zijn de afgelopen jaren deels geëlektrificeerd, maar vooral over lange afstanden – zoals in de zware wegtransport en scheepvaart – draait nog veel transport op diesel. Ook veel bouwmachines zijn inmiddels geëlektrificeerd, al geldt dat minder voor zwaar materieel dat lastig te elektrificeren is. Zo draaien grondverzetmachines en asfaltwalsen veelal nog op diesel.

Daarnaast zijn de prijzen van belangrijke conventionele bouwmaterialen de afgelopen periode fors gestegen. Zo zijn onder andere aluminium en staal aanzienlijk duurder geworden. Opvallend is ook de prijsstijging van diverse basischemicaliën die essentieel zijn voor de bouw. Een voorbeeld is ethyleen, een grondstof voor kunststoffen die worden toegepast in onder meer kabels, dakbedekking en leidingen. Ook propyleen – veelgebruikt in rioleringsystemen (afvoerbuizen) – en styreen – een essentieel bestanddeel van isolatiematerialen – zijn sterk in prijs gestegen. Sinds begin dit jaar zijn de prijzen van deze basischemicaliën met meer dan 50 procent toegenomen. Dit maakt dat het gebruik van biobased bouwmaterialen, zoals hout en hennep, in sommige gevallen aantrekkelijker kan worden. Volgens een enquête van de brancheorganisatie voor bouwmaterialengroothandels zijn inmiddels 14% van de verhandelde volumes van natuurlijke oorsprong.

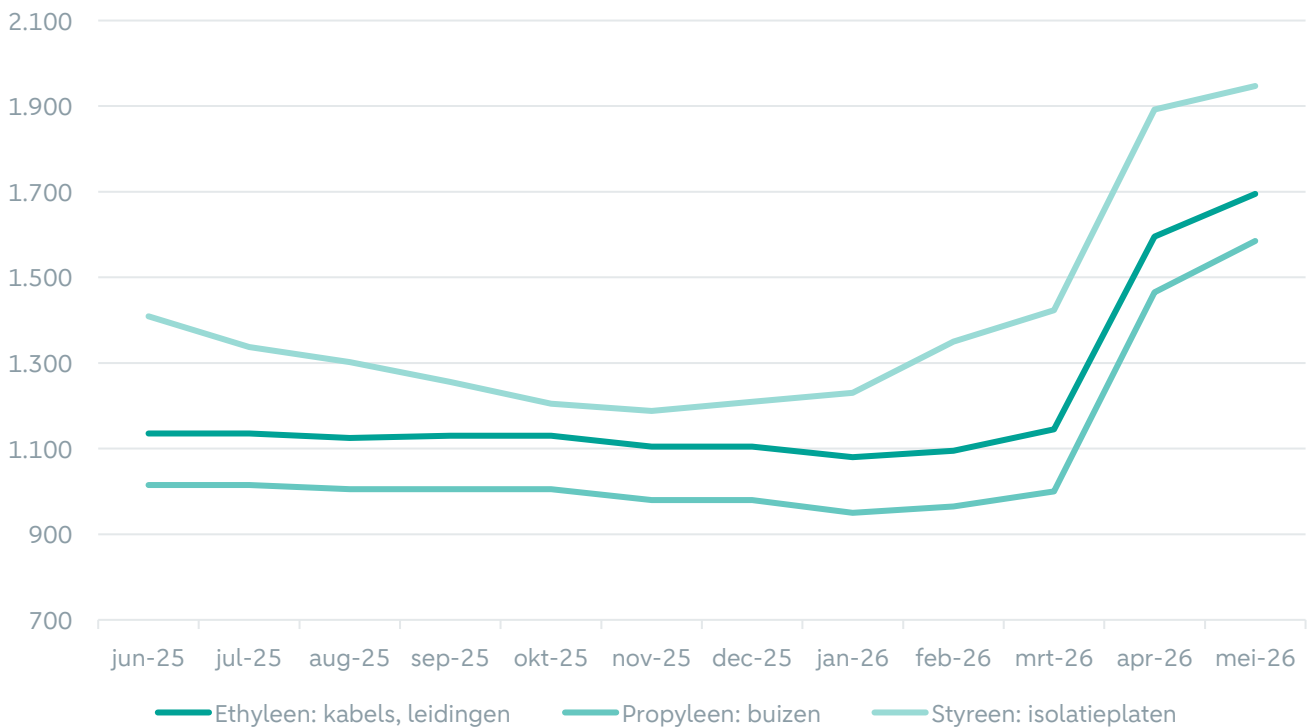
Prijzen bouwmaterialen stegen mede door onderbreking toeleveringsketens

Eenzijds was de stijging van energie-intensieve bouwmaterialen dus te verklaren door hogere prijzen van aardolie, dat deels nodig is voor productie en transport. Onze verwachting voor de komende maanden is dat producenten van bouwmaterialen de gestegen productiekosten vaker gaan doorberekenen, zodat deze ook bij een deel van de bouwers en opdrachtgevers gevoeld gaan worden. Op korte termijn wordt dit effect nog vanwege de in de bouw gebruikelijke prijs- en volumeafspraken gedempt en uitgesteld.

Anderzijds werkt de verstoring van toeleveringsketens voor sommige kritieke bouwmaterialen prijsopdrijvend. Het Midden-Oosten speelt een belangrijke rol als exporteur van onder andere aluminium en kunststoffen naar Europa. Daarnaast levert de regio grondstoffen aan chemische fabrieken in Oost-Azië, die zonder die input stilvallen of op lagere capaciteit draaien. De verstoring van de mondiale toeleveringsketens – en daarmee de relatieve verkapping van het aanbod – verklaart daarmee het andere deel van de materiaalprijsstijgingen. Zelfs wanneer handelsroutes weer volledig bevaarbaar zijn, blijven deze prijseffecten naar verwachting nog geruime tijd merkbaar, omdat het herstel van deze ketens tijd kost.

Grondstofprijzen voor toepassing in kabels, leidingen en isolatiematerialen fors gestegen

Prijzen conventionele basischemicaliën, inclusief voorbeelden van toepassingen bouw

Bron: *Plastics Information Europe*

Uit de meest recente conjunctuurenquête van het CBS blijkt dat bouwondernemers zich, ondanks nog steeds hoge omzet- en productieverwachtingen, zorgen beginnen te maken over de winstgevendheid van hun onderneming. Als gevolg hiervan zien meer dan de helft van ondervraagde bedrijven zich genooddaakt hun prijzen te gaan verhogen. Dit is meer dan welke sector ook en bovendien een forse stijging vergeleken met een jaar geleden. Als bouwondernemers noodgedwongen hun tarieven gaan verhogen, lopen ze risico dat opdrachtgevers ervoor kiezen om projecten uit te stellen.

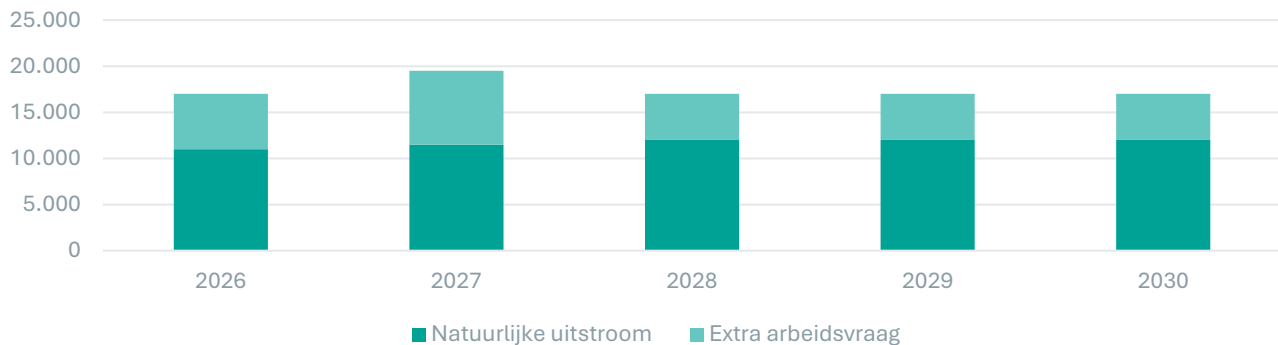
Loonkostenstijgingen verwacht vanaf medio 2027

De bouwsector is gevoelig voor stijgende loonkosten omdat arbeid een substantiële kostenpost voor ondernemers is. Echter blijft de impact op korte termijn beperkt omdat het merendeel van de cao's nog doorloopt. De verreweg grootste cao, die voor Bouw & Infra – die van toepassing is voor meer dan 100.000 werknemers – geldt tot en met 31 maart 2027. Ook de cao's voor Metaal & Techniek, Handel in Bouwmaterialen en Afbouw lopen niet op korte termijn af. Pas vanaf de tweede helft van 2027 verwachten wij daarom een sectorbreed effect op de lonen.

Die loonkostenstijgingen kunnen echter fors zijn. De stijgende consumentenprijzen, die vakbonden gecompenseerd willen zien via hogere lonen, vormen daarbij niet de enige oorzaak. Belangrijker is de steeds krappere arbeidsmarkt, waardoor werknemersorganisaties een sterkere onderhandelingspositie krijgen. Deze krapte leidt tot personeelstekorten en vormt volgens een recente enquête van Cobouw de belangrijkste belemmering voor bouwondernemers. Volgens het Economisch Instituut voor de Bouw (EIB) zijn tot 2030 jaarlijks circa 17.000 tot 19.000 nieuwe arbeidskrachten nodig, vooral ter vervanging van bouwvakkers die met pensioen gaan, maar ook vanwege een alsmaar groeiende bouwopgave.

Krappe bouwmarkt versterkt onderhandelingspositie vakbonden

Jaarlijks benodigde nieuwe arbeidskrachten bouw

Bron: Economisch Instituut voor de Bouw

Food

Jelmer Schreurs, Sectoreconoom Agri & Food, jelmer.schreurs@nl.abnamro.com

Voedselinflatie zorgt voor stagnatie foodsector

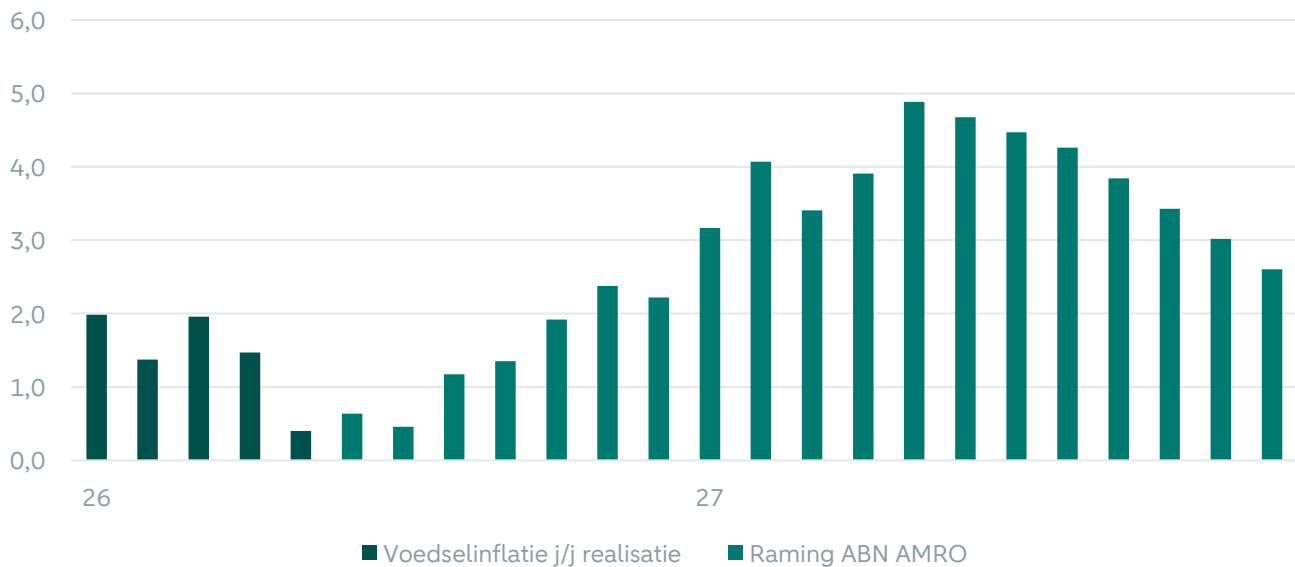
Ondanks forse voedselinflatie heeft de voedingsmiddelenindustrie in 2025 een sterke volumegroei doorgemaakt van 3 procent, zo blijkt uit gegevens van het CBS. De groei werd met name gedreven door sterke export. Voor 2026 gaat ABN AMRO uit van stabiele volumes. [De gevolgen van de oorlog in Iran](#) zijn in de eerste helft van 2026 relatief beperkt doordat bedrijven nog profiteren van contracten die eerder zijn afgesloten, zoals voor energie, en omdat ze nog kunnen putten uit aanwezige voorraden aan grondstoffen en verpakkingen.

Voedingsmiddelenproducenten gaan de hogere kosten voor energie, transport, agrarische grondstoffen en verpakkingen naar verwachting eind 2026 voelen en doorbelasten aan hun afnemers. Aangezien de piek in de voedselinflatie als gevolg van de coronapandemie en de oorlog in Oekraïne nog na-ijlt, is onze verwachting dat de onderhandelingen tussen de voedingsmiddelenindustrie en retailers verder verharderen. Volledige doorberekening van oplopende kosten zal daardoor niet voor alle food-ondernemers mogelijk zijn, met margedruk als gevolg.

Daarnaast verwachten meteorologen dat het weersfenomeen El Niño zich eind dit jaar zal voordoen, wat doorgaans leidt tot wereldwijd tegenvallende oogsten. Dat zou eveneens bijdragen aan hogere voedselprijzen. ABN AMRO gaat ervan uit dat de voedselinflatie in de eerste helft van 2027 piekt (zie grafiek). Dit zet de koopkracht van consumenten onder druk. De prijsbewuste consument zal als gevolg hiervan minder producten afnemen en tevens kiezen voor goedkopere alternatieven. Over de eerste vier maanden van 2026 zien we dit al gebeuren: uit supermarktscaan-data blijkt een verschuiving van het verschap (-0,7 procent) naar goedkopere diepvriesproducten (+2,0 procent).

Voedselinflatie piekt in de eerste helft van 2027

Prijswontwikkeling voedingsmiddelen, dranken en tabak (jaar-op-jaar, %)

Bron: CBS, ABN AMRO Economisch Bureau

De afzet op de thuismarkt richting supermarkten, catering en horeca zal vanwege die druk op de koopkracht naar onze verwachting de komende twee jaren stagneren. Eenzelfde beeld zien we in belangrijke afzetmarkten zoals Duitsland, Frankrijk en het Verenigd Koninkrijk. Voor 2027 passen wij daarom onze ramingen voor de sector Food neerwaarts bij van de eerdere 1 procent volumegroei naar 0 procent.

De verschillen in ontwikkeling tussen de sub-sectoren zijn groot. De krimp van de veestapel zet een forse rem op volumes van dierlijke producten. Dit zien we met name in de productie van varkensvlees; in het eerste kwartaal van 2026 daalde de hoeveelheid geslachte kilo's varkensvlees met 8 procent. ABN AMRO verwacht voor 2026 ook lagere volumes in de zuivel, al ligt de productie in het eerste kwartaal hoger dan een jaar eerder als gevolg van een verschuiving in de lactatieperiode van melkkoeien en de hoge kwaliteit van kracht- en ruwvoer. Als gevolg van veranderende consumentenvoorkeuren blijven de volumes van (alcoholische) dranken onder druk. Voor de overige sub-sectoren binnen de sector Food voorzien we een beperkte volumegroei.

Healthcare

David Bolscher, Sectoreconoom Healthcare, David.bolscher@nl.abnamro.com

Onzeker overheidsbeleid remt investeringen zorg

De forse groei in de zorgsector vertraagt dit jaar en volgend jaar. Waar eerder een groei van ruim 3 procent verwacht werd, blijft de groei waarschijnlijk beperkt tot 2,5 procent dit jaar en tot 1,5 procent in 2027. Ondertussen remmen onzeker beleid en inflatie de investeringen van zorgaanbieders. Die investeringen zijn juist nodig om voldoende zorg te kunnen leveren.

Hoewel de directe gevolgen van de economische onzekerheid voor de zorgsector beperkt zijn, raken inflatie en overheidsbezuinigingen zorgaanbieders. Daardoor valt de groei lager uit dan eerder verwacht. Andere oorzaken van tegenvallende groei zijn de leegstaande kamers in verouderde verpleeghuizen en beperkte beschikbaarheid van zorgverleners.

De leegstaande kamers in verpleeghuizen zijn vooral een opgave voor zorgaanbieders zelf. Met investeringen in vastgoed kan het aanbod beter aansluiten op de woonwensen van ouderen. Voor die investeringen is ook financiële ruimte dankzij uitgestelde bezuinigingen in de ouderenzorg en een verhoging van de vastgoedvergoeding (NHC).

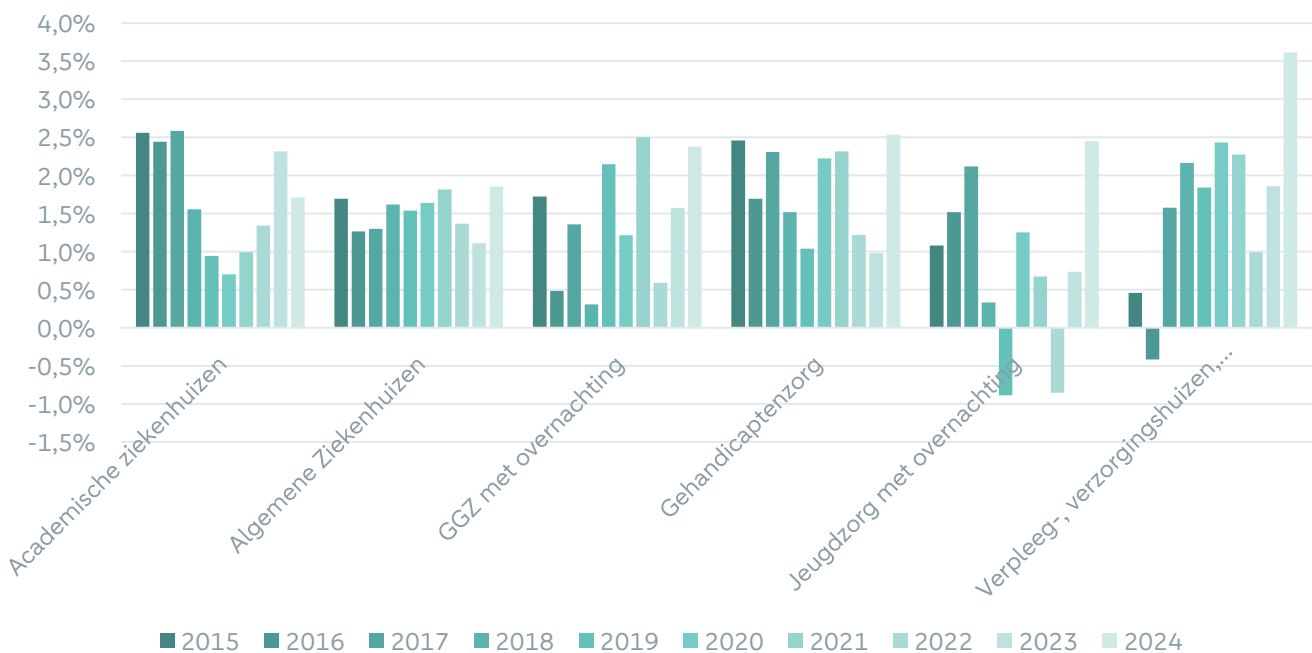
Daarnaast ligt ook voor de personeelsbezetting een grote opgave voor de sector. Met aantrekkelijk werkgeverschap, digitalisering en vooral ook het leveren van passende zorg kunnen zorgaanbieders de schaarse uren zo goed mogelijk benutten. Passende zorg is de opgave voor de sector om alleen zorg te leveren die echt nodig is.

Kostenstijging raakt zorgaanbieders

Naast een lagere groei in 2026 en 2027 verslechteren ook de marges als investeringen uitblijven. Zorgaanbieders zien de energie-, materiaal-, en loonkosten verder stijgen. In principe wordt de kostenstijging gecompenseerd middels indexatie van tarieven die ze voor geleverde zorg ontvangen, al is dat niet voor alle zorgaanbieders toereikend. Zorgaanbieders met verouderd vastgoed of te weinig personeel zien de kosten bovengemiddeld hard stijgen en dreigen verlies te lijden.

Herstel winstmarge zorgaanbieders onder druk bij uitblijven investeringen

Winstmarge als resultaat voor belastingen afgezet tegen omzet, in procenten

Bron: CBS

Daarnaast ontvangen zorgaanbieders de compensatie pas in de tarieven van het jaar daarna terwijl de kosten eerder stijgen. Doorgaans hebben zorgaanbieders meerjarige energiecontracten, al zien praktijkhouders in de eerstelijnszorg hun energiekosten eerder stijgen omdat zij vooral jaarcontracten hebben. Bovendien krijgen zorgaanbieders waarschijnlijk te maken met hogere vervoerskosten van personeel: als de olieprijs hoog blijft zijn ze genoodzaakt om de kilometervergoeding te verhogen.

De cao's voor de Geestelijke gezondheidszorg (ggz) en de Verpleeg-, Verzorgingshuizen en Thuiszorg (VVT), gezamenlijk goed voor ongeveer 600.000 werkenden, lopen deze zomer af. Vakbonden zullen de inflatie aangrijpen om hogere lonen te eisen, en compensatie van hogere vervoerskosten van personeel. Omdat de personeelskosten in deze branches ongeveer 70 procent van de omzet bedragen, krijgen zorgaanbieders mogelijk al in de tweede helft van het jaar te maken met een flinke kostenstijging.

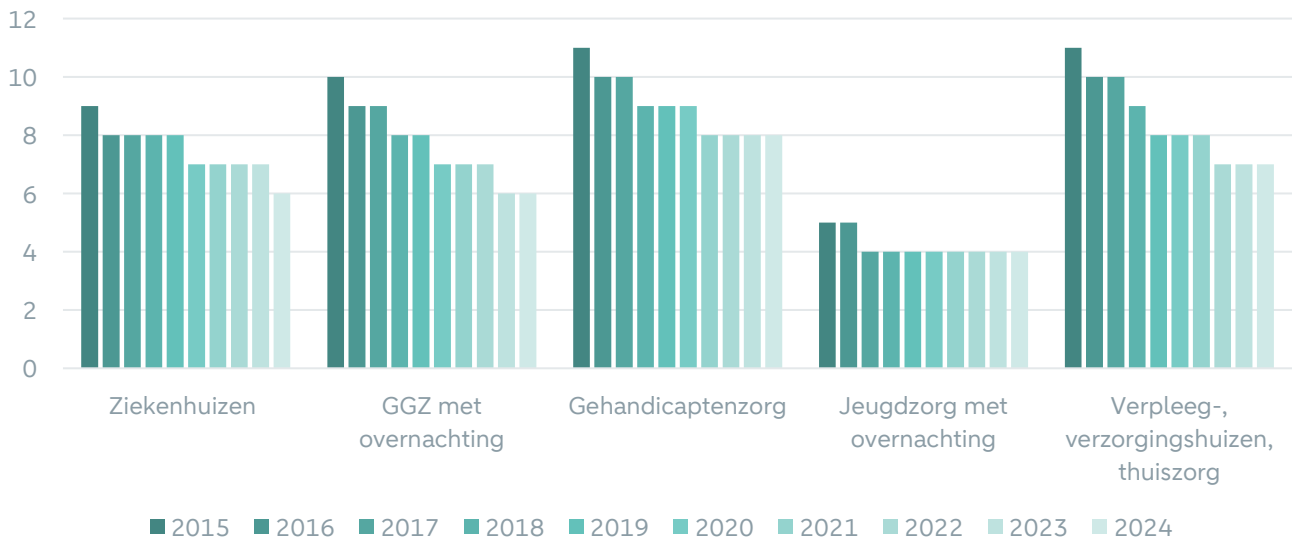
Tot slot leiden een hogere inflatie en economische onzekerheid tot een stijging van de rente waardoor zorgaanbieders duurder uit zijn bij hun investeringsopgave. De rentestijging komt op een slecht moment omdat de meeste zorgaanbieders hun investeringen afgelopen jaren hebben uitgesteld.

Onrust leidt ook tot zorgbezuinigingen van de overheid

Ondertussen zet wispelturig overheidsbeleid de rem op investeringen van zorgaanbieders. De vorige coalitie beoogde hogere zorguitgaven om de zorg toegankelijker te maken, onder andere met een halvering van het eigen risico en een terugkeer van verzorgingshuizen. De huidige coalitie wil juist minder uitgeven aan zorg, middels een verhoging van het eigen risico voor medische zorg, met het invoeren van eigen bijdrages voor de wijkverpleging en jeugdzorg en huishoudelijke hulp niet meer voor iedereen te vergoeden. Ook wil de coalitie zorgbehoevenden zoveel mogelijk thuis laten wonen en bezuinigen op intramurale zorg en woonzorg.

Zorgaanbieders gebruiken steeds kleiner deel van hun omzet voor investeringen

Kapitaallasten als percentage van omzet, in procenten

Bron: CBS

Onzekere plannen maken zorgaanbieders huiverig om te investeren. Ze houden reserves aan, terwijl de middelen juist nodig zijn om ook in de toekomst goede zorg te kunnen leveren. Zorgaanbieders die de positieve resultaten nu aanwenden voor vernieuwing van zorgdiensten en vastgoed, kunnen komende jaren hogere kosten en overheidsbezuinigingen aan.

Industrie

Albert Jan Swart, Sectoreconoom Industrie, Transport & Logistiek, 06-41449681, albert.jan.swart@nl.abnamro.com

Nederlandse industrie trotseert geopolitieke onrust

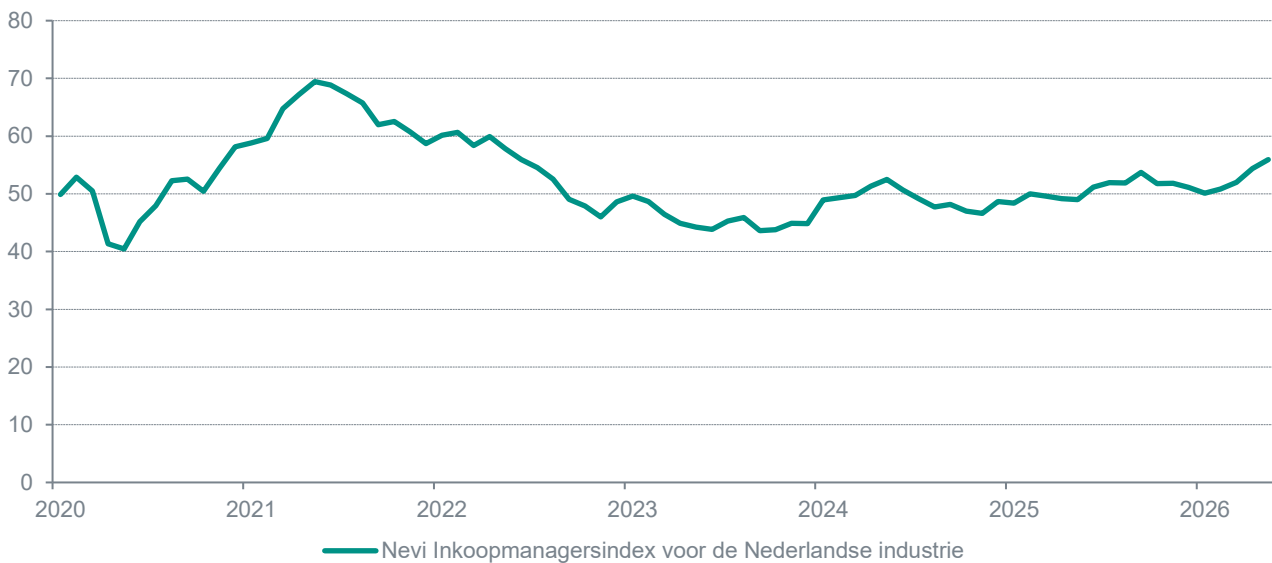
Ondanks gestegen energieprijzen en geopolitieke onrust lijkt 2026 een goed jaar te worden voor de Nederlandse industrie, met een groei van 2,5 procent. In 2027 kan de industrie nog sneller groeien, mede dankzij groei van eindmarkten als de halfgeleiderindustrie, de defensie-industrie en de bouw.

De Nederlandse industrie lijkt de afgelopen maanden te hebben geprofiteerd van de oorlog in Iran. De Nevi Inkoopmanagersindex voor de Nederlandse industrie is gestegen van 50,8 voor het begin van de oorlog eind februari naar 55,9 over mei. Een stand van boven de 50 duidt op groeiende bedrijvigheid.

De stand van 55,9 is de hoogste sinds juni 2022. Deze groei drijft echter deels op tijdelijke factoren, die vooral samenhangen met de ontregeling van toeleveringsketens als gevolg van de sluiting van de Straat van Hormuz. Met name de chemische industrie is ontregeld doordat de export van chemicaliën, olie en gas vanuit het Midden-Oosten deels is stilgevallen. Dit drukt de mondiale productie van chemische producten, onder andere ook in Azië, waar fabrieken afhankelijk zijn van de aanvoer van olie en gas via de Straat van Hormuz. De chemische industrie in Europa profiteert daarvan. Zo hebben raffinaderijen de productie verhoogd om tegemoet te komen aan de vraag naar brandstoffen en kunststoffen.

Nevi Inkoopmanagersindex voor de Nederlandse industrie wijst op groeiende bedrijvigheid

Een stand van boven de 50 duidt op een verbetering van de omstandigheden voor bedrijven

Bron: Nevi / S&P Global

Ook zijn industriële ondernemers aan het hamsteren geslagen, omdat zij vreessen voor tekorten en voor nog hogere grondstofprijzen. Dit hamstergedrag stuwde vermoedelijk vooral de vraag naar halffabricaten, zoals kunststoffen en metalen onderdelen.

Meer bestendige factoren

Toch zorgen ook meer structurele factoren voor groei van de industriële productie. Zo stuwt de enorme groei van investeringen in datacenters voor AI-toepassingen de vraag naar chips. Chipfabrikanten uit vooral Taiwan en Zuid-Korea bestellen daardoor meer chipmachines bij Nederlandse fabrikanten als ASML, en daar profiteren deze Nederlandse machinebouwers en hun honderden Nederlandse toeleveranciers van.

Door de groeiende bouwproductie neemt ook de vraag naar materialen toe, zoals staalconstructies, leidingen en elektronica voor toepassing in gebouwen. En de groeiende investeringen in defensie en infrastructuur geven een extra fundament aan de industriële productie. Nederland beschikt zelf niet over een grote defensie-industrie, maar kan via de toelevering aan bijvoorbeeld Duitse fabrikanten profiteren.

Onzekere prognose

De oorlog in Iran maakt de prognose wel onzeker. Zolang de strijdende partijen nog geen definitief akkoord hebben bereikt over vrede, ligt hernieuwde escalatie op de loer. Ook moeten olie- en gasvoorraden waarop de afgelopen maanden is ingeteerd worden aangevuld, waardoor prijzen van olie, gas en olieproducten tot 2027 relatief hoog kunnen blijven.

De industrie is relatief gevoelig voor hogere energieprijzen: het is zowel een energie-intensieve als een kapitaalintensieve sector. Een hernieuwde escalatie van de oorlog met Iran zou de industrie daardoor hard kunnen raken. De hogere inflatie zou kunnen leiden tot een verdere stijging van rentes. Dat maakt de financiering van industriële ondernemingen duurder en drukt de vraag naar kapitaalgoederen zoals machines en voertuigen. Nog grimmiger wordt het wanneer de economische groei vertraagt en de werkloosheid stijgt terwijl de inflatie aanhoudt, ofwel wanneer stagflatie de kop opsteekt. Dankzij het akkoord dat Iran en de Verenigde Staten (VS) half juni hebben gesloten, lijkt dat risico gelukkig te zijn afgenomen.

Vooralsnog ligt de Nederlandse industrie nog op koers voor een snelle groei in 2026. Het is te hopen dat de VS en Iran een duurzaam vredesakkoord kunnen sluiten en de olie- en gasmarkt weer beter gaat functioneren. In dat geval moet de industrie zich vooral zorgen maken om de loonkosten, die na het afgelopen van de cao's vooral vanaf 2028 opnieuw flink kunnen stijgen. Ook zouden de structurele problemen met de chemische industrie in Europa dan opnieuw op de voorgrond treden.

Leisure

Ward van der Stee, Sectoranalist Leisure & Retail, 06-82657103 ward.van.der.stee@nl.abnamro.com

Gerarda Westerhuis, Sectoreconoom Leisure & Retail, 06-29098887 gerarda.westerhuis@nl.abnamro.com

Bestedingen aan de vrijetijdssector onder druk

De vrijetijdssector krijgt in 2026 te maken met een terughoudendere consument en oplopende kosten. Internationale spanningen en de hogere btw op overnachtingen versterken deze trend, waardoor bestedingen onder druk staan. Tegelijkertijd zet de stijging van het minimumloon de marges in deze arbeidsintensieve sector verder onder druk.

Geopolitieke ontwikkelingen zoals het conflict in het Midden-Oosten, de aanhoudende oorlog in Oekraïne en het verhogen van de handelstarieven door de VS zorgen voor onzekerheid bij de consument. De sector Leisure voelt hier direct de gevolgen van. Hotels en vakantieparken hebben bovendien last van teruglopende vraag als gevolg van de btw-verhoging begin dit jaar. We verwachten dat de volumes in de vrijetijdssector in 2026 met 1 procent dalen met een voorzichtig herstel van 2 procent in 2027.

Door mogelijk stijgende loonkosten, dalende consumentenbestedingen en stijgende energie- en transportkosten is de sector Leisure momenteel relatief kwetsbaar ten opzichte van andere sectoren. Eet- en drinkgelegenheden, logiesverstrekkers en de reisbranche kunnen bij aanhoudende geopolitieke onrust daarom snel te maken krijgen met minder klanten en teruglopende marges.

Minder overnachtingen door btw-verhoging

In onze vorige prognoses gaven wij al aan dat de btw-verhoging zou leiden tot een daling in het aantal overnachtingen, en dit lijkt nu het geval. Tot en met maart is het aantal overnachtingen bij hotels, campings en vakantieparken met 2,2 procent teruggelopen ten opzichte van een jaar eerder. De belangrijkste maanden van het jaar moeten nog komen en dit beeld kan dus nog veranderen.

Uit onderzoek van Mews onder circa 600 Nederlandse hotels blijkt dat gemiddeld de helft van de btw-verhoging door de ondernemers zelf wordt gedragen, de andere helft komt voor rekening van de gast. Om btw-afdracht te drukken zetten hotels omzetcategorieën [onder het lage tarief apart op de factuur](#). Uit data van boekingsplatform LeisurePeaks blijkt verder dat Duitse gasten nu vaker voor de camping kiezen in plaats van het vakantiepark.

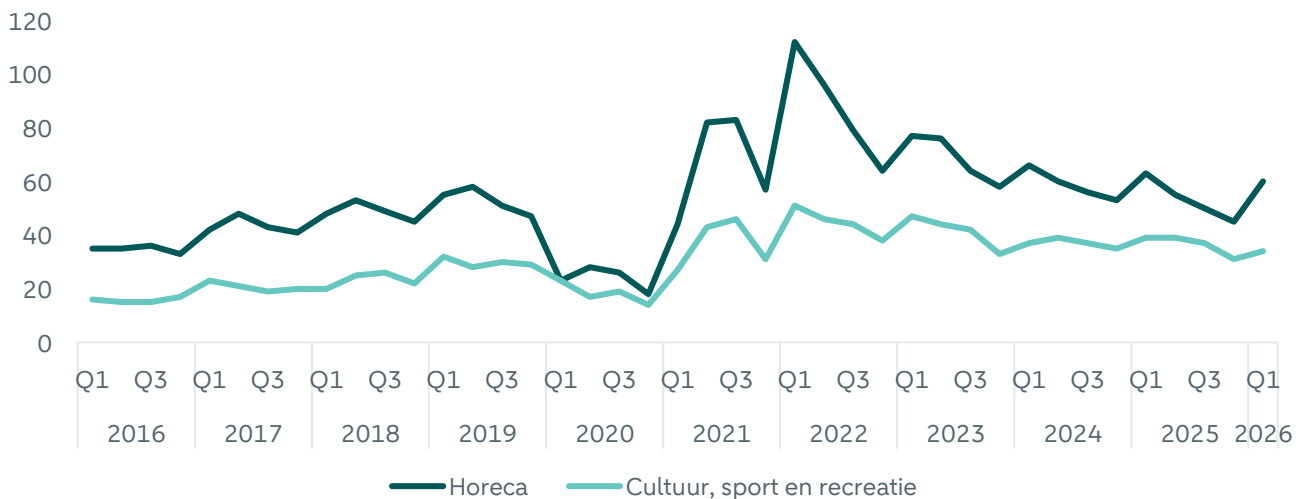
Leisure kwetsbaar voor stijging lonen

De sector Leisure is relatief kwetsbaar voor stijgende lonen. Met name de eet- en drinkgelegenheden zijn arbeidsintensief met loonkosten die goed zijn voor 35 procent van de omzet. De loonkosten voor logiesverstrekking zijn met 26 procent minder hoog, maar nog steeds ruim boven het gemiddelde van alle sectoren met 16 procent. Daarbij komt dat eind dit jaar de cao in de horeca afloopt en heronderhandeld moet worden. De stijging van de inflatie dit jaar met 3,1 procent, zoals wordt verwacht door Economisch Bureau van ABN AMRO, kan er in combinatie met het nog grote aantal openstaande vacatures toe leiden dat bij de komende cao-onderhandelingen ingezet gaat worden op stevige loonsverhogingen.

Daarnaast stijgt het wettelijk minimumloon in juli 2026, waardoor een groot deel van het loongebouw mee naar boven schuift. Ook gaat per 1 januari 2027 het minimumjeugdloon structureel omhoog voor de leeftijdsgroepen tot en met 20 jaar. Hogere cao-lonen, de stijging van de minimumlonen en het opschuiven van een groot deel van het loongebouw voeren de druk op marges verder op.

Personeelstekort nog steeds aanzienlijk

Aantal vacatures per 1000 banen

Bron: CBS

Consument wordt voorzigtiger

Consumenten besteden hun geld voorzigtiger. Zo blijkt uit data van het CBS dat de volumes in het eerste kwartaal bij eet- en drinkgelegenheden met ruim 1 procent zijn gedaald ten opzichte van vorig jaar en dat het aantal overnachtingen door Nederlanders met ruim 3 procent afnam. Door de geopolitieke onrust zullen ook de bestedingen van toeristen onder druk komen te staan. Het Nederlands Bureau voor Toerisme en Congressen (NBTC) schatte aan het begin van dit jaar in dat de groei in het aantal buitenlandse toeristen in 2026 zal halveren vanwege de btw-verhoging. Samen met een kleine krimp in het aantal binnenlandse gasten, groeit het totaal aantal gasten met slechts 0,5 procent, de kleinste toename sinds 2012.

Het consumentenvertrouwen staat op het laagste niveau sinds de coronapandemie, maar de effecten daarvan worden door hoge baanzekerheid (als gevolg van lage werkloosheid) en veel spaargeld iets gedempt. De meeste bestedingen aan vrije tijd zijn niet noodzakelijk en zijn makkelijk te verruilen voor goedkopere alternatieven of in zijn geheel achterwege te laten. Mocht de koopkracht verder onder druk komen, zal de sector Leisure daar als echte consumentensector flinke nadelen van ondervinden; mensen gaan dan minder luxe uit eten, of maken kortere of minder verre reizen.

Energie- en transportkosten raakt reisbranche

De grootste gevolgen van gestegen energie- en transportkosten worden gevoeld door reisorganisaties en luchtvaartmaatschappijen. Vliegtickets worden al duurder als gevolg van de gestegen kerosineprijs. Zo liet

---

KLM-AirFrance weten de ticketprijzen bij meerdere dochtermaatschappijen vanwege de hoge prijzen van kerosine te hebben verhoogd. Nederlanders boeken bovendien andere typen reizen, zoals blijkt uit de boekingsmonitor van april van brancheorganisatie voor reisorganisaties ANVR. Zo dalen de boekingen voor intercontinentale reizen ten gunste van reizen binnen Europa. In april boekte 11 procent van de reizigers een vakantie buiten Europa tegen 17 procent vorig jaar.

Toenemende energiekosten kunnen de marge van logiesverstrekkers snel onder druk zetten; de energiekosten zijn in deze branche gelijk aan 28 procent van de winst. Hierdoor kunnen met name logiesverstrekkers met energie-intensieve wellness-faciliteiten, zoals zwembaden en sauna's, snel te maken krijgen met afnemende winstgevendheid. Aanhoudende hogere energiekosten kunnen in de tweede helft van het jaar zorgen voor hogere inkooprijzen van voedsel. Restaurants en hotels zullen hun prijzen dan moeten verhogen om de marge niet verder te laten afnemen.

Retail

Gerarda Westerhuis, Sectoreconoom Leisure & Retail, 06-2909 8887

gerarda.westerhuis@nl.abnamro.com

Retail gevoelig voor nasleep conflict Midden-Oosten

Hoewel de consumentenbestedingen vooralsnog redelijk op peil blijven, hebben we de vooruitzichten voor de retailsector licht neerwaarts bijgesteld. Ook als de verstoringen rond de Straat van Hormuz snel afnemen, kan de economische nasleep van het conflict in het Midden-Oosten langer doorwerken via hogere energie- en transportkosten, onzekerheid in de toeleveringsketen en oplopende inflatiedruk. Dat kan in de tweede helft van 2026 de koopkracht van huishoudens aantasten en de groei van de bestedingen temperen.

De retailsector, bestaande uit detailhandel, groothandel non-food en autohandel- en reparatie, groeit dit jaar met 0,5 procent en volgend jaar met 1 procent. Onze prognoses van december 2025 zijn daarmee licht naar beneden bijgesteld. Tot nu toe houden de consumentenbestedingen nog redelijk stand, mede dankzij nog altijd aanzienlijke spaarbuffers en een relatief krappe arbeidsmarkt. Tegelijkertijd neemt de onzekerheid toe door stijgende brandstofprijzen, hogere energierekeningen en het conflict in het Midden-Oosten. Het consumentenvertrouwen is daardoor fors verslechterd en daalde van -23 in januari naar -46 in mei.

Vooruitkijkend kan de koopkracht van huishoudens in de tweede helft van 2026 meer onder druk komen te staan als de inflatie verder oploopt, mede door stijgende prijzen van boodschappen. In dat scenario zullen consumenten waarschijnlijk kritischer worden op hun uitgaven en met name niet-essentiële of luxe aankopen vaker uitstellen of afschalen. De bestedingen hoeven dan niet direct te dalen, maar kunnen wel minder hard gaan groeien. Daardoor zal ook de volumegroei van de sector afzwakken. Daarnaast blijft de sector kwetsbaar voor hogere transportkosten, onzekere leveringen en loonstijgingen.

Hogere kosten voor zee- en wegvervoer

Levering over de weg is voor groot- en detailhandelaren duurder geworden door de hoge dieselprijs, die via dieselprijsclausules door transportondernemers worden doorberekend aan hun opdrachtgevers. Daarnaast zijn de kosten voor zeetransport voor de handelaren relevant, vooral voor goederen die vanuit Azië naar Europa worden ingevoerd. De tarieven voor containervervoer zijn recent opnieuw gestegen door een vroege start van het hoogseizoen, beperkte capaciteit en aanhoudende verstoringen op belangrijke zeeroutes, zoals de omleiding rond Kaap de Goede Hoop in plaats van via het Suezkanaal. Dit leidt niet alleen tot hogere vrachttarieven, maar ook tot langere levertijden en extra brandstofkosten.

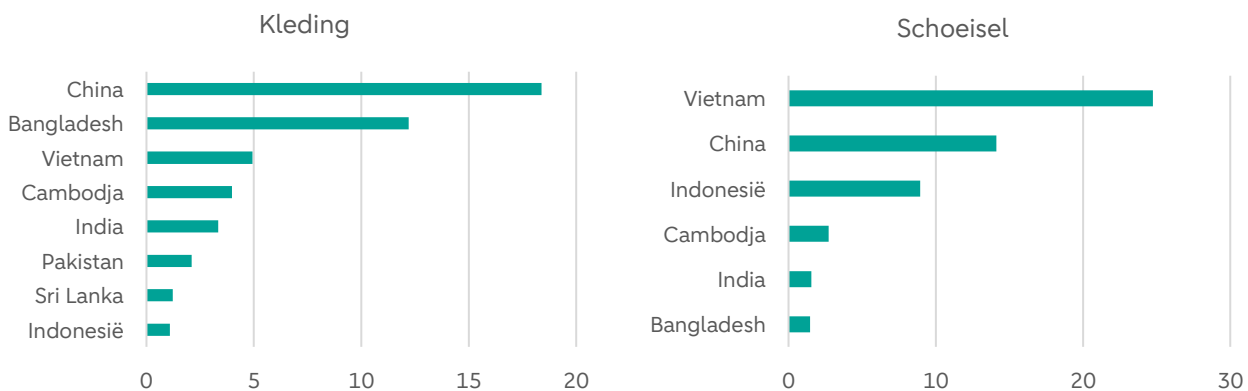
De gevolgen verschillen per productgroep. Voor volumineuze goederen zoals meubels drukken vervoerskosten relatief zwaarder op de kostprijs dan voor kleinere, hoogwaardiger producten zoals

elektronica of kleding. Vooral groothandels die afhankelijk zijn van internationale bevoorrading kunnen hierdoor onder druk komen, al blijft het aandeel van transportkosten in de totale kosten beperkt.

Productiecapaciteit in Azië onzeker

Naast hoge transportkosten is de onzekerheid over de levering van goederen een belangrijke kwetsbaarheid. In verschillende Aziatische landen hebben hoge energieprijzen en tekorten aan elektriciteit geleid tot lagere productie of tijdelijke sluitingen van fabrieken. Voor de productie van meubels, speelgoed, elektronica, kleding en schoenen is Nederland sterk afhankelijk van slechts een paar landen in Azië. Zo importeerde Nederland 47 procent van alle geïmporteerde kleding uit acht landen in Azië (zie onderstaande figuur) en 54 procent van alle geïmporteerde schoenen uit zes Aziatische landen. En 12 procent van de geïmporteerde kleding komt uit Bangladesh, een land dat al met productieproblemen kampt. Zo werken [textiel- en kledingfabrieken](#) in Bangladesh onder hun normale capaciteit door stroomonderbrekingen en hogere dieselkosten voor generatoren.

Procentueel aandeel van landen in totale invoer per product, 2025

Bron: CBS

Hogere rente maakt voorraadvorming duurder

Een snel stijgende rente verhoogt vooral de financieringskosten voor bedrijven die veel werkkapitaal nodig hebben. Dit speelt met name bij ondernemingen die doorgaans grote voorraden aanhouden, zoals groothandels en delen van de detailhandel. Het aanhouden van voorraad vergt extra liquiditeit en zet druk op de winstmarge. Zeker in een periode waarin levertijden onzeker zijn, kan dit tot een lastig spanningsveld leiden: bedrijven willen voldoende voorraad hebben om leveringsproblemen op te vangen, maar betalen daar door de hogere rente een hogere prijs voor.

Druk loonkosten neemt op termijn toe

De druk vanuit loonkosten lijkt op korte termijn nog beheersbaar; ze maken voor de detailhandel met 14 procent een relatief klein deel uit van de totale opbrengsten. Maar de druk kan op termijn wel toenemen. Zo gelden de cao-afspraken voor retail non-food nog tot eind 2027, maar stijgt het wettelijk minimumloon in juli van dit jaar en het minimumjeugdloon vanaf 1 januari 2027. Vooral supermarkten, die met veelal jong personeel werken, gaan dit voelen.

In arbeidsintensievere branches werken hogere loonkosten sterker in de winstgevendheid door dan in branches waar personeelskosten een kleiner deel van de omzet uitmaken. Zo maken personele kosten een relatief groot deel van de opbrengsten uit bij drogisterijen (18,5 procent), winkels in schoenen (18,2 procent) en winkels in kleding (18 procent). Dit belang is veel kleiner bij bijvoorbeeld winkels in consumentenelektronica (10,3 procent) en groothandels (6,5 procent). Bij deze laatstgenoemde branches maakt juist de inkoopwaarde van goederen procentueel een relatief groot deel van de opbrengsten uit. Dat maakt ze relatief kwetsbaar voor hoge prijsconcurrentie of snel stijgende kosten van bijvoorbeeld transport,

zeker omdat hun brutomarge al dun is. Hoewel kleding en schoenenwinkels hogere brutomarges hebben, speelt bij deze branches juist weer een relatief grotere last van personeel en huisvestingskosten.

Arbeidsintensieve branches voelen hogere loonkosten meer

Branche	Personele kosten t.o.v. totale opbrengsten	Inkoopwaarde goederen t.o.v. totale opbrengsten
Drogisten, orthopedische winkels	18,5	58,1
Winkels in schoenen en lederwaren	18,2	50,0
Winkels in kleding	18,0	51,5
Winkels in parfums en cosmetica	16,8	56,1
Winkels in doe-het-zelfartikelen	16,2	59,7
Winkels in voedingsmiddelen	14,8	59,6
Detailhandel (niet in auto's)	14,0	62,7
Supermarkten	13,6	70,5
Groothandel in kleding en schoenen	11,9	54,2
Postorderbedrijven, webwinkels	11,9	64,2
Groothandel in overige elektronica	10,5	74,1
Winkels in consumentenelektronica	10,3	76,2
Winkels in wit- en bruingoed	10,2	77,1
Groothandel consumentenapparatuur	8,1	74,8
Groothandel in medische artikelen	7,5	76,0
Groothandel en handelsbemiddeling	6,5	79,8
Groothandel in computers, software	6,4	82,1
Autohandel en -reparatie	5,6	83,9

Bron: CBS

Technologie, Media en Telecom

Mario Bersem, Sectoreconoom TMT, 06-53915862, mario.bersem@nl.abnamro.com

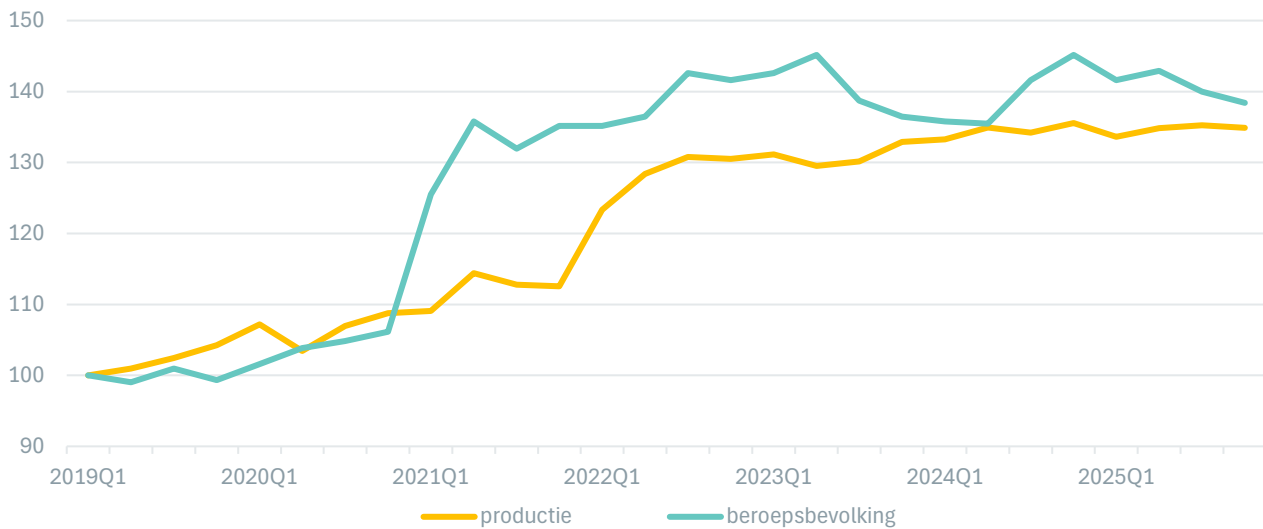
TMT houdt koers in turbulente tijden, AI leidt tot tweedeling

De sector TMT is goed bestand tegen internationale onrust, maar het optimisme van ondernemers neemt af. ABN AMRO verwacht een groei van 3 procent in 2026 en 4 procent in 2027. Een oplopende rente vormt een belangrijke dreiging voor de sector. Tegelijkertijd zorgt kunstmatige intelligentie (AI) voor een tweedeling: het biedt groeikansen, maar brengt ook ontwrichting voor software-, media- en marketingbedrijven.

Binnen TMT domineert informatietechnologie (IT), goed voor circa 70 procent van de sector qua toegevoegde waarde en aanjager van de enorme groei in de sector (zie grafiek voor groei van sector output en werkgelegenheid). In het basisscenario blijft de impact van verdere renteverhogingen beperkt. Consumentengedrag is met name voor de media belangrijk, terwijl telecom wordt geraakt door stijgende elektriciteitskosten en inflatie.

Sterke groei output en werkgelegenheid TMT

Indexgetal, kwartaalcijfers 2019=100

Bron: CBS, bewerkt door ABN AMRO

Techbedrijven zijn gevoelig voor renteontwikkelingen. Als de rente oploopt wordt het moeilijker om geld te lenen of aan te trekken van investeerders, dit zet een rem op groei en innovatie. Ook waarderingen lijden onder toenemende financieringskosten. Techbedrijven, waarvan de verwachte winsten ver in de toekomst liggen, zijn daardoor zeer gevoelig voor rente- en inflatieverwachtingen.

Zo kunnen energieprijzen, via algehele inflatie en daaropvolgende renteverhogingen van centrale bankiers, een grote impact hebben op techbedrijven. Dit leidde in 2022-2023, toen de rentes sterk opliepen, tot kostenfocus, reorganisaties en minder fusies en overnames. Hoewel dat scenario zich nog niet herhaalt, is het ondernemersvertrouwen in het tweede kwartaal van 2026 omgeslagen naar negatief blijkt uit de Conjunctuurenquête van het CBS. Wel blijft het vertrouwen relatief hoog ten opzichte van andere sectoren.

Cyberdreigingen nemen toe door geopolitieke spanningen en de inzet van AI, waardoor aanvallen schaalbaar en geavanceerder worden. Het AI-model Claude Mythos werd om deze reden [in fases uitgebracht](#). Europa reageert met strengere regelgeving, zoals de NIS2-richtlijn en de Nederlandse Cyberbeveiligingswet (Cbw), die naar verwachting [rond 1 juli 2026](#) ingaan. Bedrijven moeten hierdoor meer investeren in cybersecurity en compliance, onder meer door verantwoordelijkheid op bestuursniveau te beleggen en hun ketens te controleren.

De AI-tweedeling

AI zorgt voor een duidelijke tweedeling, vooral in software. Traditionele SaaS-aanbieders staan onder druk door concurrentie van AI-labs. De koersdalingen in 2026 worden wel aangeduid als de 'SaaSapocalypse'. Toch is volledige verdringing onwaarschijnlijk: SaaS-aanbieders behouden belangrijke voordelen zoals beveiliging, schaal en integratie. Bovendien passen zij zich doorgaans snel aan technologische veranderingen aan.

De sector beweegt richting nieuwe verdienmodellen, waarbij abonnementen per gebruiker deels plaatsmaken voor gebruiksafhankelijke prijzen, bijvoorbeeld gebaseerd op transacties, rekencapaciteit of AI-agents. De sector krimpt dus niet, maar transformeert, waarbij een kleinere groep spelers sterker uit de transitie kan komen. Concurrentie verschuift van functionaliteit naar controle over data en integratie.

Infrastructuur als fysieke beperking

De grote vraag naar rekenkracht voor het trainen en toepassen van AI-modellen botst in Nederland inmiddels frontaal met de fysieke realiteit van het elektriciteitsnet. Netcongestie vormt momenteel de grootste rem op verdere expansie van digitale infrastructuur.

Door nieuwe prioriteringsregels van de Autoriteit Consument & Markt (ACM) krijgen datacenters vanaf juli 2026 geen voorrang meer bij de toewijzing van zware stroomaansluitingen, aangezien zij buiten de prioriteitscategorieën voor maatschappelijk belang vallen. Dit leidt tot fundamentele bezorgdheid over de 'AI-soevereiniteit' van Nederland. De sector pleit voor een uitzonderingspositie om te voorkomen dat cruciale innovatie en investeringen definitief naar het buitenland uitwijken.

De fysieke beperkingen van AI-infrastructuur gaan verder dan alleen netcongestie. Vergunningsverlening, toeleveringsketens en beschikbaarheid van personeel vormen ook risico's. De dominante vraag in de sector is of er gebouwd kan worden, niet of er vraag is naar AI-capaciteit. Dit blijkt onder andere uit het State of Dutch Datacenter 2026 rapport van de Dutch Datacenter Association (DDA).

Ondanks hun hoge stroomverbruik zijn datacenters beperkt blootgesteld aan stijgende elektriciteitsprijzen. Grote datacenters hebben elektriciteitsprijzen vaak langjarig vastgelegd in contracten met producenten van duurzame energie. Kleinere datacenters die niet zo'n *power purchase agreement (PPA)* hebben berekenen stroomkosten doorgaans contractueel door aan hun huurders en lopen daardoor eveneens beperkt prijsrisico.

Druk op media en telecom

De mediabranche staat structureel onder druk. Ondanks een groeiende advertentiemarkt vloeit het grootste deel van de digitale advertentie-uitgaven naar internationale techbedrijven, 83 procent blijkt uit *VIA/Deloitte Ad Spend 2025*. AI versterkt dit effect doordat 'AI-antwoordenmachines' minder verkeer doorsturen naar traditionele platforms.

Ook de marketing- en communicatiebranche ondervindt druk: klanten doen meer zelf met AI en zijn minder bereid te betalen voor werk dat (deels) geautomatiseerd kan worden. Vooral werkzaamheden van minder ervaren medewerkers staan onder prijsdruk, wat leidt tot omzetverlies.

In telecom blijft de vraag naar connectiviteit groeien, maar de markt is verzadigd. De penetratiegraad van mobiele telefoons ligt boven de 120 procent en drie aanbieders domineren de markt. Nu de glasvezel-uitrol grotendeels voltooid is, verschuift de focus naar efficiëntie en kapitaaldiscipline, mede door stijgende kosten. Tegelijk ontstaan nieuwe concurrentiedreigingen, zoals 5G-innovaties en satellietdiensten.

Transport & Logistiek

Albert Jan Swart, Sectoreconoom Industrie, Transport & Logistiek, 06-41449681,
albert.jan.swart@nl.abnamro.com

Inflatie neemt transportsector wind uit de zeilen

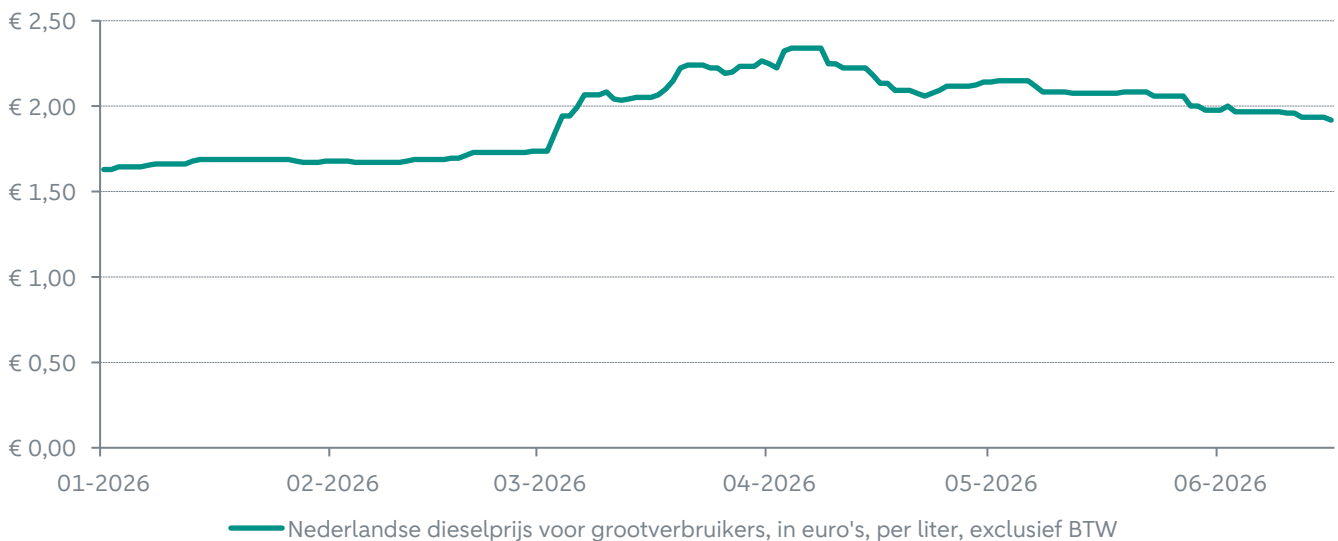
Ondanks de fors gestegen brandstofprijzen en de hoge inflatie blijft de transportsector naar verwachting groeien. Wel neemt de gestegen inflatie de transportsector de wind uit de zeilen, doordat de economie trager groeit. Naar verwachting groeit de transportsector zowel in 2026 als in 2027 met 1,5 procent.

Ondanks de grillige geopolitieke omstandigheden bleef de internationale handel de afgelopen maanden voornamelijk op een goed niveau. Ook de bouwsector blijft dit en volgend jaar redelijk groeien, waardoor de vraag naar bouwmaterialen toeneemt, een belangrijk segment voor bijvoorbeeld het wegvervoer en de binnenvaart.

Als de olie- en gasector nog maanden zwaar ontregeld blijven, vormt dat wel een risico voor de transportsector. Sinds het begin van de oorlog zijn de brandstofprijzen al fors gestegen, maar de stijging is wel gedempt doordat wordt ingeteerd op bijvoorbeeld strategische olievoorraden en doordat de Verenigde Staten (VS) de export van olie heeft opgevoerd. Bij een langer voortdurende crisis kunnen de prijzen opnieuw stijgen doordat de voorraden verder slinken. In een dergelijk negatief scenario kunnen ook grotere macro-economische gevolgen optreden, zoals een afname van de internationale handel en van bouwactiviteiten. Dankzij het akkoord dat Iran en de Verenigde Staten (VS) half juni hebben gesloten, lijkt de kans dat zo'n negatief scenario zich voltrekt gelukkig te zijn afgenomen.

ABN AMRO verwacht groei van zowel de industrie als de particuliere consumptie. De industrie is vooral van belang voor de vraag naar internationaal transport, zoals zeevracht, luchtvracht en binnenvaart. De particuliere consumptie is vooral van belang voor de containervaart en het wegvervoer, bijvoorbeeld de bevoorrading van winkels en horeca. De internationale handel blijft naar verwachting groeien, zij het in een lager tempo. Aan het begin van de zomer zou de handel eventueel nog wel kunnen toenemen als gevolg van hamstergedrag van ondernemingen, die uit vrees voor verdere prijsstijgingen en ontregeling van toeleveringsketens extra voorraden hebben ingekocht. Distributiecentra kunnen daarvan profiteren.

Dieselprijs in beweging sinds oorlog in Iran

Bron: TLN Brandstofmonitor

De meeste modaliteiten kunnen daardoor groeiende volumes tegemoetzien, zoals het wegvervoer, de containervaart en de luchtvracht. De binnenvaart zou last kunnen krijgen van hernieuwde malaise in de Duitse industrie, maar voornamelijk blijft ook in Duitsland de industrie groeien, mede dankzij een stijgende vraag naar elektrische auto's in reactie op de hoge brandstofprijzen, en groeiende overheidsbestedingen aan defensie en infrastructuur.

Kostenbeheersing blijft cruciaal

Zeker nu de brandstofprijzen zijn gestegen, blijft kostenbeheersing cruciaal, ook al kan een groot deel van de dieselprijsstijging door middel van dieselclausules worden opgevangen. Efficiënte planning, eventueel in samenwerking met opdrachtgevers of andere vervoerders, kan helpen om de brandstofkosten te drukken, net als het monitoren en trainen van rijgedrag. Het vermijden van 'lege kilometers' is van des te groter belang vanwege de introductie van de vrachtwagenheffing, waarbij per kilometer moet worden afgerekend.

Afhankelijk van het type voertuig gelden verschillende tarieven, bijvoorbeeld 3,8 cent per kilometer voor een zware elektrische vrachtwagen en 20,1 cent per kilometer voor een zware Euro 6-combinatie. De heffing wordt vanaf 1 juli van kracht, maar vanwege de hoge brandstofprijzen worden de tarieven in elk geval van september tot het eind van 2026 verlaagd met 22,3 procent. De tijdelijke verlaging gaat pas in september in omdat de zogeheten toldienstaanbieders – marktpartijen die de gereden kilometers middels tolkastjes administreren – contractueel drie maanden van tevoren moeten worden geïnformeerd over wijzigingen. De nieuwe heffing heeft waarschijnlijk ook gevolgen voor de werkkapitaalbehoefte van transportondernemingen, die de afgelopen maanden toch al is toegenomen door de gestegen dieselprijzen.

De transportsector moet investeren in elektrificatie om de kosten van zowel dieselverbruik als de vrachtwagenheffing te drukken, want voor elektrische voertuigen gelden veel lagere tarieven. Dat vereist aanpassingen aan het wagenpark en aan het plannen van ritten. Ook de beschikbaarheid van laadinfrastructuur is van belang, vanwege netcongestie soms in combinatie met zonnepanelen en batterijen. Met het verhogen van de beladingsgraad kan ook nog de arbeidsproductiviteit omhoog. Dat is hard nodig om te voorkomen dat stijgende loonkosten ten koste gaan van de marge. De huidige cao loopt al eind 2026 af. Gezien de krapte op de arbeidsmarkt en de stijgende inflatie is het goed mogelijk dat de loonkosten in 2027 opnieuw duidelijk stijgen.

Vastgoed

Adrian Collien, Sectoreconoom Bouw en Vastgoed, adrian.collien@nl.abnamro.com

Vastgoedmarkt blijft stabiel, maar belegger wordt kieskeuriger

Stijgende rentes en grillige geopolitieke omstandigheden versterken de tweedeling in de vastgoedsector. Institutionele beleggers richten zich nadrukkelijker op panden van goede kwaliteit op goede locaties. Per saldo zet de gematigde groei van waarderingen door.

Na forse correcties van Nederlandse vastgoedwaarderingen was in 2025 weer sprake van voorzichtige groei, met name als gevolg van stabilisatie van het renteklimaat. Het optimisme onder beleggers nam voorzichtig toe. De gevolgen van de oorlog in het Midden-Oosten zetten de markt echter weer onder druk. Hoewel de rentestijgingen beperkt lijken te blijven, verwachten wij dat beleggers zich blijven richten op panden van goede locatie en kwaliteit. Hierdoor neemt de tweedeling in de markt verder toe, al blijft de markt als geheel stabiel. In 2026 groeien vastgoedwaarderingen naar verwachting met 1,5 procent, gestuwd door een sterk eerste kwartaal, gevolgd door een stijging van 1,5 procent in 2027.

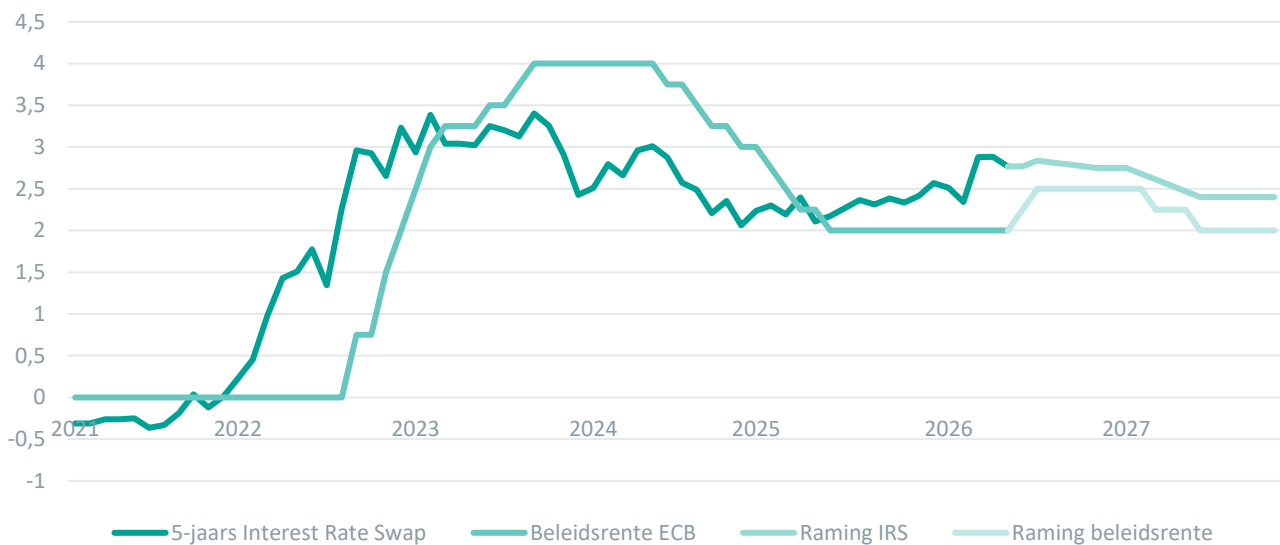
Rente belangrijke factor voor vastgoedwaarderingen

Rentes zijn van groot belang voor vastgoedwaarderingen omdat zij direct de financiering, waardering en marktdynamiek beïnvloeden. Vastgoed wordt doorgaans voor een aanzienlijk deel met vreemd vermogen gefinancierd, waardoor veranderingen in de 5- en 10-jaars marktrente op staatsleningen direct doorwerken in de financieringskosten en de haalbaarheid van investeringen. Wanneer rentes stijgen, nemen financieringskosten toe, waardoor projecten minder rendabel worden gefinancierd en marktwaarderingen van vastgoed onder druk komen te staan.

De stijging van de 5-jaars rente met circa 0,4 procentpunt na de uitbraak van de oorlog in het Midden-Oosten wordt door de markt gevoeld. Echter is de toename vergeleken met de periode na de aanval op Oekraïne veel beperkter en is de rente als gevolg van de vredesonderhandelingen tussen de VS en Iran inmiddels weer gedaald. Hierdoor zal het effect op waarderingen en huur naar verwachting relatief gering zijn. ABN AMRO verwacht in haar meest recente basisscenario dat de rente richting 2027 stabiliseert.

Stabilisatie rente na lichte stijging

Renteontwikkeling en raming (%)

Bron: LSEG Datastream, Europese Centrale Bank, ABN AMRO

Grillige geopolitieke omstandigheden

Tegenover deze stabiele renteontwikkeling staat dat in geval van geopolitieke onzekerheid de leningcondities voor beleggers kunnen verslechteren omdat financiers dan hogere risicopremies gaan rekenen.

Volgens recente cijfers van het CBS is het consumentenvertrouwen in mei aanzienlijk gedaald naar het laagste niveau in drie jaar. Ook de deelindicator koopbereidheid is afgenomen, wat de consumptieverwachtingen kan drukken en daarmee de marges in de detailhandel kan verkleinen. Wanneer dit sentiment aanhoudt, kan dit op termijn leiden tot lagere huurinkomsten en oplopende leegstand. Relatief kwetsbaar is winkelvastgoed op matig bereikbare locaties of dat is verhuurd aan aanbieders van luxegoederen, zoals meubels. Onderscheidende winkeltypen in centrale winkelstraten en gemeentekernen, evenals retailers van essentiële producten zoals supermarkten, blijven robuust.

Omdat de effecten van de oorlog nog doorwerken in de economie, verwachten wij dat beleggers in 2026 en 2027 iets voorzichtiger worden en hun meest risicovolle posities afbouwen. De belangstelling verschuift richting veiligere panden, wat de tweedeling in de vastgoedmarkt versterkt. Deze ontwikkeling verwachten wij niet alleen voor winkelpanden, maar eveneens binnen kantoren en logistiek en industrieel vastgoed.

Redemptieverzoeken woningfondsen

Het eerste kwartaal van dit jaar was hoopgevend voor woningvastgoed. Beleggingsvolumes waren buitengewoon hoog, waarderingen namen met 3 procent jaar-op-jaar toe en huren stegen. Deels is dit te verklaren door het optimistische sentiment waarmee de hele vastgoedsector het jaar startte. Daarnaast trok de verlaging van de overdrachtsbelasting van 10,4 procent naar 8 procent per januari 2026 veel – vooralsnog vooral Nederlands – kapitaal aan.

Tegelijkertijd ontstond onrust rond enkele grote woningfondsen. Institutionele beleggers dienden omvangrijke redemptieverzoeken in, vooral ingegeven door strategische herallocatie van hun eigen portefeuilles. Dit voedde de vrees dat deze fondsen gedwongen zouden worden tot snelle verkoop van woningen ('fire sales'), met mogelijke prijsdruk en verstoring van de markt tot gevolg.

Wij verwachten echter dat ontregeling van de markt uitblijft. Indien goede afspraken kunnen worden gemaakt over een gefaseerde uitstroom biedt dit ruimte om verkoop van panden over de tijd te spreiden, en

eventueel zelfs te beperken wanneer in de tussentijd nieuw kapitaal kan worden aangetrokken. Deze aanpak komt de institutionele beleggers ook weer ten goede, omdat het de kans op abrupte prijsdalingen verkleint. Los hiervan blijven woningprijzen en huren naar verwachting stijgen, mede door het aanhoudende woningtekort. Per saldo verwachten wij dat de markt zich relatief stabiel blijft ontwikkelen.

Zakelijke Dienstverlening

Mario Bersem, Sectoreconoom Zakelijke Dienstverlening, 06-53915862,
mario.bersem@nl.abnamro.com

Dienstverleners in de ban van AI en vergrijzing

De snelle opkomst van kunstmatige intelligentie plaatst vooral professionele dienstverleners voor grote veranderingen. Werk dat voorheen uren kostte, kan nu in minuten. Dat raakt het verdienmodel van onder meer advocaten en accountants direct. Tegelijkertijd drukt de vergrijzing op de sector en blijft de groei nauw verbonden met de Nederlandse economie.

De sector zakelijke dienstverlening (ZDV) is sterk verweven met de Nederlandse economie en levert diensten aan alle andere sectoren. Dit varieert van arbeidsbemiddeling (uitzend- en detachingsbureaus) en professionele dienstverlening (zoals advocaten en accountants) tot facilitaire diensten zoals schoonmaak en beveiliging. De sector vertegenwoordigt ongeveer 15 procent van het bruto binnenlands product (bbp) en beweegt doorgaans mee met de economische cyclus.

Na een economische groei van 1,8 procent in 2025 voorziet ABN AMRO een bbp-groei van 0,9 procent in 2026 en 1,1 procent in 2027. De zakelijke dienstverlening volgt dit patroon met een volumegroei van 1,5 procent in 2025 en een afzwakking richting ongeveer 1,0 procent in 2026 en 2027. Daarmee weerspiegelt de sector de afkoelende conjunctuur. Tegelijkertijd vormen personeelstekorten de belangrijkste beperkende factor voor verdere groei.

Groei prognoses ABN AMRO

Volume (% j-o-j)	2025	2026	2027
BBP	1,8	0,9	1,1
Zakelijke dienstverlening	1,5	1,0	1,0

Binnen de sector bestaan duidelijke verschillen. De arbeidsbemiddeling is cyclisch en gevoelig voor economische schommelingen, waarbij arbeidsmarktkrapte en toenemende regulering de groei beperken en marges onder druk zetten. Facilitaire dienstverlening wordt eveneens gedreven door beschikbaarheid van personeel en veranderingen in de werkomgeving. Hybride werken stelt nieuwe eisen aan schoonmaak en catering, bijvoorbeeld, en vraagt om flexibiliteit qua capaciteit. Professionele dienstverlening is relatief stabiel over de cyclus, maar ondergaat tegelijkertijd een fundamentele transformatie door AI, waarbij vooral gestandaardiseerde diensten onder druk staan en complexe, specialistische dienstverlening juist aan belang wint.

Economie en arbeidsmarkt bepalend voor zakelijke dienstverlening

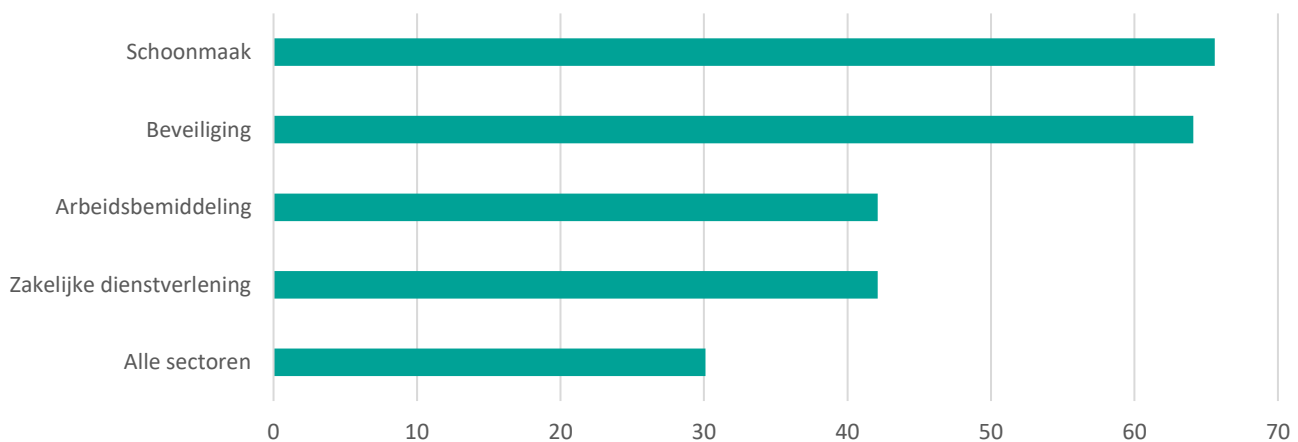
De zakelijke dienstverlening is conjunctuurgevoelig, maar relatief beperkt blootgesteld aan enkele van de bedrijfsrisico's die elders spelen. Zo is de externe financieringsbehoefte doorgaans laag, waardoor stijgende rentes minder impact hebben. Ook energie- en materiaalprijzen spelen een beperkte rol, omdat het werk in de sector vooral door mensen wordt gedaan. Vergelijk dit met kapitaalintensieve sectoren als de landbouw of de industrie met grote machines die investeringen vereisen en veel energie verbruiken.

De sterke afhankelijkheid van menselijk kapitaal maakt de zakelijke dienstverlening kwetsbaar voor krapte op de arbeidsmarkt. Personeelstekorten vormen volgens ondernemers in de Conjunctuurenquête COEN van het CBS de grootste belemmering: 42 procent van de ondernemers in de zakelijke dienstverlening noemt een ‘tekort aan arbeidskrachten’ als belangrijkste knelpunt, tegenover 30 procent van alle ondernemers.

Deze krapte vertaalt zich direct in operationele beperkingen. Door inflatie en schaarste stijgen de loonkosten, terwijl personeel in sommige gevallen simpelweg niet beschikbaar is. Daardoor wordt het voor ondernemers lastig om aan de vraag te voldoen. Vooral in arbeidsintensieve branches zoals schoonmaak en beveiliging is de druk groot, waardoor marges sneller onder druk staan en groei moeilijker wordt. Naast de afkoelende conjunctuur is de arbeidsmarkt daarmee de belangrijkste rem op verdere expansie van de sector.

Personeelstekorten nog steeds grootste belemmering

Percentage ondernemers dat personeelstekorten als belemmering noemt

Bron: Conjunctuurenquête Nederland (COEN), april 2026

Geopolitiek, vergrijzing en AI-transitie zijn grootste uitdagingen

Naast economische factoren die invloed hebben op de zakelijke dienstverlening kent de sector structurele risico's. De internationale verwevenheid van de Nederlandse economie maakt ook de sector zakelijke dienstverlening gevoelig voor geopolitieke ontwikkelingen en verstoringen in handelsrelaties, bijvoorbeeld met de VS, zoals blijkt uit eerder [ABN AMRO onderzoek](#). Opvolging is een ander structureel risico: terwijl tweederde van de ondernemers verwacht binnen tien jaar te stoppen, is opvolging vaak nog niet geregeld, zo blijkt uit [ABN AMRO onderzoek](#) in samenwerking met Ipsos I&O. Dit kan leiden tot verlies van kennis, schaal en continuïteit binnen de sector.

Technologische innovatie, en met name de opkomst van kunstmatige intelligentie (AI), vormt zowel een bedreiging als een kans voor het toekomstige verdienvermogen van zakelijke dienstverleners. AI biedt duidelijke kansen door automatisering van routinematige werkzaamheden, verbetering van productiviteit en ondersteuning van besluitvorming. In arbeidsbemiddeling leidt dit bijvoorbeeld tot efficiëntere matching van vraag en aanbod, terwijl in de professionele dienstverlening standaardprocessen sneller en goedkoper kunnen worden uitgevoerd. Tegelijkertijd brengt deze technologische transitie nieuwe risico's met zich mee omdat AI bestaande verdienmodellen onder druk zet, met name waar het gaat om uurtje-factuurtje werk.

De combinatie van arbeidsmarktkrapte, technologische verandering en geopolitieke onzekerheid bepaalt het risicoprofiel van de sector. In een positief scenario leidt technologische adoptie tot productiviteitsverbetering en verlichting van de personeelskrapte. In een negatief scenario blijft de arbeidsmarkt langdurig krap en nemen kosten en regulering verder toe, wat de winstgevendheid en groeimogelijkheden onder druk zet.

Colofon

Auteurs

Mario Bersem	Sectoreconoom TMT en Zakelijke Diensten	Mario.bersem@nl.abnamro.com
David Bolscher	Sectoreconoom Healthcare	david.bolscher@nl.abnamro.com
Adrian Collien	Sectoreconoom Bouw en Vastgoed	Adrian.collien@nl.abnamro.com
Aggie van Huiseling	Macro-econoom	aggie.van.huiseling@nl.abnamro.com
Jan-Paul van de Kerke	Macro-econoom	jan-paul.van.de.kerke@nl.abnamro.com
Jelmer Schreurs	Sectoreconoom Agri en Food	Jelmer.schreurs@nl.abnamro.com
Albert Jan Swart	Sectoreconoom Industrie en T&L	albert.jan.swart@nl.abnamro.com
Ward van der Stee	Sectoranalist Retail en Leisure	Ward.van.der.stee@nl.abnamro.com
Gerarda Westerhuis	Sectoreconoom Retail en Leisure	gerarda.westerhuis@nl.abnamro.com
Roza Wegkamp	Sectoranalist Agri en Food	Roza.wegkamp@nl.abnamro.com

Disclaimer

De in deze publicatie neergelegde opvattingen zijn gebaseerd op door ABN AMRO betrouwbaar geachte gegevens en informatie. Noch ABN AMRO, noch functionarissen van de bank kunnen aansprakelijk worden gesteld voor in deze publicatie eventueel aanwezige onjuistheden. De weergegeven opvattingen en prognoses houden niet meer in dan onze eigen visie en kunnen zonder nadere aankondiging worden gewijzigd. Het gebruik van tekst of cijfers uit deze publicatie is toegestaan mits de bron duidelijk wordt vermeld.

Teksten zijn gesloten op 16 juni 2026.